REPUBLIKA E KOSOVES AGJENCIA E SHERBIMEVE TE NAVIGACIONIT AJROR
REPUBLIKA KOSOVA AGENCIJA ZA VAZDUŠNO NAVIGACIJSKE USLUGE
REPUBLIC OF KOSOVA AIR NAVIGATION SERVICES AGENCY
ZYRA E ARKIVES
KANCELARIJA ARHIVA
ARCHIVES OFFICE
Nr. faq. 28 Data 24.07.2017
Br. str. Datum
Pg. no. Date
Nr. prot. 0323
Br. prot.
Prot. no.
LIPJAN, RKS

REPUBLIKA E KOSOVËS-REPUBLIKA KOSOVA-REPUBLIC OF KOSOVO
ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT
NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE
DATE PRANUAR/DOREZUAR: 29. 06. 2017
DATUM PRIMLJEN/DOSTAVLJEN:
DATE RECEIVED/SUBMITTED:

Njësia Org. Org. Jedin. Org. Unit	Shif.klasif. Klasif. Kod Class. Code	Nr. Prot. Br. Prot. Prot. No.	Nr.i faqeve Br. Stranica No. Pages
24	24.23	806	2

REPUBLIKA E KOSOVËS/REPUBLIKA KOSOVA/ REPUBLIC OF KOSOVA

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelaria Revizije
National Audit Office

Për:	Kuvendin e Republikës së Kosovës Bahri Nuredini, Drejtor i Agjencisë së Shërbimeve të Navigacionit Ajror
Kopje:	Kryetarit dhe anëtarëve të Komisionit për Buxhet dhe Financa Kryetarit dhe anëtarëve të Komisionit për Mbikëqyrjen e Financave Publike
Nga:	Besnik Osmani, Auditor i Përgjithshëm, Republika e Kosovës
SUBJEKTI:	Raporti i auditimit për Raportin Vjetor Financiar të Agjencisë së Shërbimeve të Navigacionit Ajror për vitin 2016.

Nr. Zyrës: **No. de bureau:**	**Ext:** **Poste:**	**Data:** **29.06.2017**

Data	**Zyra e Pranimit**	**Komentet/Veprimet**	**Inicialet**	*Afati*
		Bashkangjitur mund të gjeni Raportin e auditimit për Raportin Vjetor Financiar të Agjencisë së Shërbimeve të Navigacionit Ajror për vitin 2016. Brenda 30 ditësh nga pranimi i këtij Raporti, të na dorëzoni një plan që përfshin veprimet që do të ndërmerren për adresimin e rekomandimeve të dhëna në këtë Raport.		

REPUBLIKA E KOSOVËS
ZYRA
NACIONALNA KAN
Njësia Org. Org. Jedin. Org. Unit

REPUBLIKA E KOSOVËS/REPUBLIKA KOSOVA/ REPUBLIC OF KOSOVA

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Za:	Skupštinu Republike Kosova Bahri Nuredini, Direktor Agencije za Vazdušno Navigacijske Usluge
Kopija:	Predsedavajućem i članovima Komisije za Budžet i Finansije Predsedavajućem i članovima Komisije za Nadzor Javnih Finansija
Od:	Besnik Osmani, Generalni Revizor, Republika Kosova
PREDMET:	Izveštaj revizije o godišnjem finansijskom izveštaju Agencija za Vazdušno Navigacijske Usluge za 2016 godinu

Br. kancelarije:	**Ext:**	**Datum:** **29.06.2017**

Datum	**Prijemna kancelarija**	**Komentari/Akcije**	**Inicijali**	*Rok*
		U prilogu možete naći Izveštaj revizije o godišnjem finansijskom izveštaju Agencija za Vazdušno Navigacijske Usluge za 2016 godinu. Da nam u roku od 30 dana nakon prijema ovog Izveštaja, dostavite plan koji uključuje akcije koje će se preduzeti za adresiranje preporuka koje su date u ovom Izveštaju.		

REPUBLIKA E KOSOVA/REPUBLIC OF KOSOVO
ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT
NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE / NATIONAL AUDIT OFFICE
Nr. Prot. / Br. Prot. / Prot. No.
Nr. i faqeve / Br. Stranica / No. Pages
Klasifik. / Klasif. Kod / Class. Code

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA / REPUBLIC OF KOSOVA

ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT
NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE
NATIONAL AUDIT OFFICE

Nr. i Dokumentit: 24.23.1-2016-08

RAPORTI I AUDITIMIT

PËR RAPORTIN FINANCIAR VJETOR

TË AGJENCISË SË SHËRBIMEVE TË NAVIGACIONIT AJROR

PËR VITIN E PËRFUNDUAR MË 31 DHJETOR 2016

Prishtinë, qershor 2017

Zyra Kombëtare e Auditimit e Republikës së Kosovës është institucioni më i lartë i kontrollit ekonomik e financiar, i cili me Kushtetutën dhe ligjet e vendit gëzon pavarësi funksionale, financiare dhe operative. Zyra e Kombëtare e Auditimit kryen auditime të rregullsisë dhe të performancës dhe për punën e vet i jep llogari Kuvendit të Kosovës.

Misioni ynë është që të kontribuojmë në menaxhimin e shëndoshë financiar në administratën publike. Ne kryejmë auditime në përputhje me standardet e njohura ndërkombëtare të auditimit në sektorin publik si dhe me praktikat e mira evropiane.

Raportet e Zyrës Kombëtare të Auditimit promovojnë drejtpërsëdrejti llogaridhënien e institucioneve publike pasi që ato ofrojnë bazë të qëndrueshme për të kërkuar llogari nga menaxherët e çdo organizate buxhetore. Në këtë mënyrë ne rrisim besimin në shpenzimin e fondeve publike dhe luajmë një rol aktiv në sigurimin e interesit të taksapaguesve dhe të palëve tjera të interesit në rritjen e përgjegjësisë publike.

Auditori i Përgjithshëm ka vendosur në lidhje me opinionin e auditimit për Pasqyrat Financiare Vjetore të Agjencisë së Shërbimeve të Navigacionit Ajror, në konsultim me Ndihmës Auditorin e Përgjithshëm Valbon Bytyqi, i cili e ka mbikëqyrur auditimin.

Raporti dhe opinioni i lëshuar janë rezultat i auditimit të kryer nga Ilir Abazi - Udhëheqës i ekipit të auditimit, me anëtarët e ekipit Mirlinda Beqiri dhe Hysen Boqolli, nën menaxhimin e Udhëheqësit të Departamentit të Auditimit - Bujar Sejdiu.

TABELA E PËRMBAJTJES

Përmbledhje e Përgjithshëme 4

1 Pasqyrat financiare vjetore dhe obligimet e tjera për raportimin e jashtëm 6

2 Qeverisja 10

3 Menaxhimi financiar dhe kontrolli 16

Shtojca I: Qasja dhe metodologjia e auditimit 26

Shtojca II: Shpjegim i llojeve të ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ZKA 27

Shtojca III: Komentet e AShNA-së për të gjeturat e raportit të auditimit 30

Përmbledhje e Përgjithshëme

Hyrje

Ky Raport përmbledh çështjet kryesore që dalin nga auditimi i Raportit Financiar Vjetor të Agjencisë së Shërbimeve të Navigacionit Ajror për vitin 2016, i cili e përcakton Opinionin e dhënë nga Auditori i Përgjithshëm. Ekzaminimi i pasqyrave financiare për vitin 2016 është kryer në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Auditimit të Institucioneve Supreme të Auditimit. Qasja jonë ka përfshirë testet dhe procedurat, të cilat ishin të nevojshme për të arritur në një opinion lidhur me pasqyrat financiare. Qasja e aplikuar e auditimit është paraqitur në Planin e Jashtëm të Auditimit[1], të datës 27/11/2016.

Auditimi ynë është fokusuar në (është dhënë në hollësi në Shtojcën 1):

Niveli i punës së kryer nga Zyra e Kombëtare e Auditimit për të përfunduar auditimin për vitin 2016 pasqyron drejtpërsëdrejti cilësinë e kontrollit të brendshëm të zbatuar nga menaxhmenti i Agjencisë së Shërbimeve të Navigacionit Ajror.

Opinioni i Auditorit të Përgjithshëm

Opinion i pamodifikuar me theksim të çështjes.

Pasqyrat Financiare Vjetore *paraqesin një pamje të drejtë dhe të vërtetë* në të gjitha aspektet materiale.

Theksimi i çështjes

Ne tërheqim vëmendjen tuaj për faktin se buxheti final për paga e mëditje është nënvlerësuar për 41,000€, burimet e fondeve të shpenzuara janë nënvlerësuar për 23,000€ dhe vlera e pasurisë nuk është shpalosur drejtë. Për më gjerësisht shih Pjesën 1.1 të këtij Raporti.

Shtojca II, shpjegon llojet e ndryshme të opinioneve të aplikuara nga Zyra Kombëtare e Auditimit.

Dëshirojmë të falënderojmë Drejtorin e Përgjithshëm dhe ekipin e tij për bashkëpunim gjatë tërë procesit të auditimit.

[1] Termi "Plani i Jashtëm i Auditimit" është zëvendësim i termit "Memorandumi i Planifikimit të Auditimit "

Konkluzionet dhe rekomandimet kryesore

Theksimi i çështjes në opinionin e auditimit pasqyron dobësitë në kontrolle për ta konfirmuar prezantimin e drejtë të buxhetit, shpenzimeve, si dhe vlerësimin e pasurisë	Drejtori i Përgjithshëm duhet t'i analizojë arsyet për theksimin e çështjes në 2016 dhe t'i identifikojë veprimet që kërkohen për të mundësuar një prezantim të drejtë dhe të vërtetë të pasqyrave financiare në 2017 (shih nënkapitullin 1.1)
Procesi i përgatitjes së PFV-ve është menaxhuar dobët, me disa gabime financiare dhe të shpalosjes. Edhe kërkesat tjera të raportimit jo çdo herë ishin përmbushur	Drejtori i Përgjithshëm duhet të sigurojë që procesi i përgatitjes së PFV 2017 përfshinë një rishikim menaxherial formal dhe efektiv dhe deklarata për PFV-të të nënshkruhet vetëm pasi janë zbatuar të gjitha veprimet e nevojshme (shih çështjen 1)
Aranzhimet e qeverisjes që kanë të bëjnë me procesin e vet-vlerësimit dhe menaxhimit të rrezikut nuk është kuptuar sa duhet nga menaxhmenti dhe përgjigja ndaj çështjeve të ngritura nga raporti i auditimit paraprak nuk po adresohen ashtu siç kërkohet për zhvillimin dhe përmirësimin e organizatës	Drejtori i Përgjithshëm duhet ta zbatojë një proces rigoroz për të siguruar që aranzhimet e qeverisjes janë rishikuar në mënyrë kritike për të siguruar se procesi i vet-vlerësimit, menaxhimi i rrezikut dhe rekomandimet e vitit paraprak adresohen në mënyrë aktive ku çështjet/progreset kyçe i raportohen menaxhmentit në baza mujore (shih çështjet 2 - 6)
Ekzistojnë dobësi në disa sisteme të rëndësishme financiare dhe të kontrollit duke përfshirë pranimet dhe shpenzimet, menaxhimin e pasurisë, implementimin e kontratave dhe administrimin e obligimeve	Drejtori i Përgjithshëm duhet ta aplikojë një vlerësim të detajuar të procesit të menaxhimit dhe regjistrimit të pasurisë dhe fushave tjera brengosëse të theksuara në këtë raport, për t'i identifikuar arsyet për paraqitjen e dobësive si dhe veprimet e nevojshme për t'i adresuar ato (shih çështjet 7 - 12)

Përgjigja e Drejtorit të Përgjithshëm

Drejtori i Përgjithshëm ka marrë në konsideratë të gjeturat e detajuara dhe konkluzionet e auditimit. Komentet e Drejtorit të Përgjithshëm për çështjet për të cilat nuk jemi pajtuar janë dhënë në detaje në Shtojcën III.

1 Pasqyrat financiare vjetore dhe obligimet e tjera për raportimin e jashtëm

Hyrje

Rishikimi ynë i Pasqyrave Financiare Vjetore (PFV) merr parasysh pajtueshmërinë me kornizën raportuese si dhe cilësinë dhe saktësinë e informacionit të prezantuar në PFV. Ne gjithashtu e marrim parasysh deklaratën e bërë nga Zyrtari Kryesor Administrativ dhe Zyrtari Kryesor Financiar, kur PFV-të dorëzohen në Ministrinë e Financave (MF).

Deklarata për prezantimin e PFV-ve përfshinë një numër të pohimeve në lidhje me pajtueshmërinë me kornizën raportuese si dhe cilësinë e informacionit në kuadër të PFV-ve. Këto pohime kanë për qëllim t'i ofrojnë Qeverisë sigurinë se të gjitha informatat relevante u janë ofruar për të siguruar se mund të ndërmerret një auditim gjithëpërfshirës.

1.1 Opinioni i auditimit

Opinion i pamodifikuar me theksim të çështjes

Kemi audituar PFV-të e Agjencisë e Shërbimeve të Navigacionit Ajror (AShNA) për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2016, të cilat përfshijnë pasqyrën e pranimeve dhe të pagesave në para të gatshme, pasqyrën e ekzekutimit të buxhetit, si dhe shënimet shpjeguese të pasqyrave financiare.

Sipas opinionit tonë Pasqyrat Financiare Vjetore për vitin e përfunduar më 31 dhjetor 2016, prezantojnë një pamje të drejtë dhe të vërtetë në të gjitha aspektet materiale, në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit për Sektorin Publik (të kontabilitetit në para të gatshme), Ligjit nr. 03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (me plotësime dhe ndryshime) dhe Rregullore MF, Nr. 01/2017 për Raportim Vjetor Financiare nga Organizatat Buxhetore.

Baza për opinion

Kemi kryer auditimin në përputhje me Standardet Ndërkombëtare të Institucioneve Supreme të Auditimit (SNISA). Sipas këtyre standardeve, përgjegjësitë tona janë përshkruar më poshtë tek pjesa 'Përgjegjësitë e Auditorit për Auditimin e Pasqyrave Financiare'. Besojmë se dëshmitë e auditimit që kemi marrë janë të mjaftueshme dhe të duhura për sigurimin e bazës për opinion.

Theksimi i çështjes

Ne tërheqim vëmendjen tuaj për faktin se:

- Në raportin e pranimit dhe pagesave në para të gatshme, burimet e fondeve janë nënvlerësuar për 23,000€, ndërsa te dalja e parasë së gatshme shpenzimet për mallra dhe shërbime janë mbivlerësuar për afër 1,000€;

- Buxheti final për paga e mëditje në tabelën e ekzekutimit të buxhetit është nënvlerësuar për 41,000€; dhe

- Pasuria kapitale e shpalosur në PVF ishte 148,705€, që përfshinë vetëm pagesat e vitit 2016 për investimet kapitale, duke mos përfshirë edhe vlerën e pasurisë në vitet paraprake. Në pasqyrat financiare të vitit 2015 pasuria kapitale ishte në vlerë neto 9,490,327€. Gjithashtu në PFV nuk ishte prezantuar vlera e pasurisë jokapitale dhe stoqeve.

Përgjegjësia e menaxhmentit dhe personave përgjegjës për qeverisje dhe PFV-të

Drejtori i Përgjithshëm i AShNA-së është përgjegjës për përgatitjen dhe prezantimin e drejtë të pasqyrave financiare sipas Standardeve Ndërkombëtare të Kontabilitetit në Sektorin Publik - Raportimi Financiar bazuar në Kontabilitetin e Parasë së Gatshme të modifikuar si dhe është përgjegjës për kontrolle të brendshme të cilat menaxhmenti i përcakton si të nevojshme për të mundësuar përgatitjen e pasqyrave financiare, pa keq-deklarime materiale të shkaktuara qoftë nga mashtrimi apo gabimi. Kjo përfshinë zbatimin e Ligjit nr. 03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë (me plotësime dhe ndryshime). Drejtori është përgjegjës për të siguruar mbikëqyrjen e procesit të raportimit financiar të AShNA-së.

Përgjegjësia e Auditorit të Përgjithshëm për auditimin e PFV-ve

Përgjegjësia jonë është që të shprehim një opinion për PFV në bazë të auditimit të kryer. Auditimi është kryer në përputhje me SNISA. Këto standarde kërkojnë që t'i përmbahemi kërkesave etike, të planifikojmë dhe të kryejmë auditimin për të marrë siguri të arsyeshme se pasqyrat financiare nuk përmbajnë keq-deklarime materiale.

Siguria e arsyeshme është një nivel i lartë i sigurisë, por nuk garanton se një auditim që kryhet në pajtim me SNISA-t do të zbulojë një keq-deklarim material kur ekziston. Keq-deklarimet mund të rrjedhin nga mashtrimi ose gabimi dhe konsiderohen materiale nëse, individualisht ose së bashku mund të ndikojnë në vendimet e marra mbi bazën e këtyre PFV-ve.

Auditimi përfshinë kryerjen e procedurave për të marrë dëshmi në lidhje me informatat financiare dhe shpalosjet në PFV. Procedurat e zgjedhura varen nga gjykimi i auditorit, duke përfshirë edhe vlerësimin e rreziqeve nga keq-deklarimet materiale në PFV, qoftë për shkak të mashtrimit apo gabimit. Gjatë vlerësimit të rrezikut, auditori merr në konsideratë kontrollin e brendshëm që është relevant në përgatitjen e pasqyrave financiare nga entiteti, në mënyrë që të dizajnojë procedura të

auditimit që janë të përshtatshme për rrethanat e entitetit, por jo për qëllim të shprehjes së opinionit mbi efektivitetin e kontrolleve të brendshme të entitetit.

Auditimi përfshinë edhe vlerësimin e përshtatshmërisë së politikave kontabël të përdorura, arsyeshmërinë e përllogaritjeve kontabël të bëra nga menaxhmenti, si dhe vlerësimin e prezantimit të pasqyrave financiare.

1.2 Pajtueshmëria me kërkesat për PFV-të dhe kërkesat tjera për raportim

Agjencia e Shërbimet të Navigacionit Ajror, është themeluar në janar të vitit 2016, në bazë të Ligjit Nr. 04/L-250 për Agjencinë e Shërbimet të Navigacionit Ajror. Para vitit 2016 AShNA ka funksionuar nën statusin e kompanisë publike me emërtimin Aeroporti Ndërkombëtar i Prishtinës – Kontrolli Ajror "Adem Jashari", e që me këtë status ka funksionuar që nga viti 2011, përkatësisht që nga koncesionimi i shërbimeve terminale të Aeroportit Ndërkombëtar të Prishtinës. Me këtë rast është ndarë Kontrolli i Trafikut Ajror nga njëra anë dhe Shërbimet Terminale nga ana tjetër, ku deri në këtë kohë kanë funksionuar si një ndërmarrje publike me emrin Aeroporti Ndërkombëtar i Prishtinës "Adem Jashari". SH.A.

AShNA funksionon si organizatë e pavarur buxhetore dhe duhet të veprojë në pajtim me politikat, legjislacionin dhe rregullat e administratës publike. Deri në vitin 2015 për raportimin vjetor financiar janë aplikuar Standardet Ndërkombëtare të Raportimit Financiar me bazë akruale të kontabilitetit. Me kalimin në organizatë buxhetore AShNA duhet të aplikojë Standardet Ndërkombëtare të Kontabilitetit për Sektorin Publik me bazë të kontabilitetit në para të gatshme/cash.

Po ashtu AShNA kërkohet të raportoj në përputhje me kornizën e caktuar raportuese dhe kërkesat tjera për raportim. Ne kemi marrë parasysh:

- Pajtueshmërinë me Rregulloren MF. Nr. 01/2017 për Raportim Vjetor Financiare nga OB;
- Kërkesat e LMFPP-së nr. 03/L-048, i ndryshuar me Ligjin nr.03/L-221, Ligjin nr. 04/L-116 dhe Ligjin nr. 04/L-194;
- Pajtueshmërinë me Rregullën Financiare nr.01/2013;
- Pajtueshmërinë me Rregullën Financiare nr.02/2013;
- Pajtueshmërinë me Rregullën Financiare nr.03/2011;
- Pajtueshmërinë me Rregullën Financiare nr.06/2011;
- Planin e veprimit për adresimin e rekomandimeve;
- Kërkesat e Procedurave të Menaxhimit Financiar dhe të Kontrolleve (MFK); dhe
- Planin e prokurimit dhe raportin e kontratave të nënshkruara publike, etj.

Çështjet e ngritura në Memorandumin e Auditimit, të datës 15/12/2016, në lidhje me kornizën raportuese nuk ishin adresuar plotësisht. Në draft PFV ishin të nevojshme disa korrigjime financiare dhe kemi dhënë disa sugjerime për të përmirësuar cilësinë e tyre. Në kontekst të PVF finale, përpos çështjeve të prezantuara në theksimin e çështjes te opinioni i auditimit, ne kemi identifikuar edhe disa papajtueshmëri tjera si:

- Në shënimet shpjeguese, shënimi 2, 3, 4 dhe 6, shpenzimet janë prezantuar gabimisht si të realizuara nga fondi i të hyrave vetanake e jo nga të hyrat e dedikuara, ndërsa buxheti final sipas llojit të shpenzimeve për paga e mëditje dhe shpenzime komunale nuk është shpalosur;
- Detyrimet kontingjente nuk janë shpalosur, ndërsa te obligimet e papaguara mungojnë informata për afatin e pagesës së faturave; dhe
- Informatat rreth avanceve të pambyllura nuk janë të plota.

Të gjeturat nxjerrin në pah mungesën e rishikimit kritik të PVF-ve nga menaxhmenti, i cili është i nevojshëm për të konfirmuar saktësinë dhe plotësinë e tyre si dhe për të konfirmuar aplikimin e të gjitha kërkesave të tjera për raportim.

Deklarata e bërë nga Zyrtari Kryesor Administrativ dhe ai Financiar, me rastin e dorëzimit të PFV-ve në Ministrinë e Financave mund të konsiderohet e saktë.

Në kontekst të kërkesave tjera për raportim të jashtëm, kemi identifikuar se:

- Nuk janë bërë harmonizimet me MF/Thesarin për shpenzimet e TM1, TM2 dhe TM3; dhe
- Deri në muajin tetor 2016, nuk është bërë raportimi mujor i obligimeve të papaguara në MF/Thesar.

1.3 Rekomandimet për pjesën e parë të raportit

Për çështjet e sipërpërmendura me lartë ne japim rekomandimet si në vijim:

Rekomandimi 1 Drejtori i Përgjithshëm duhet të siguroj se është bërë një analizë për t'i përcaktuar shkaqet për Theksim të Çështjes. Duhet të ndërmerren veprime për t'i adresuar shkaqet në mënyrë sistematike dhe pragmatike për t'i hequr gabimet financiare në PVF dhe për të siguruar një raportim të saktë të pasurive kapitale; dhe

Rekomandimi 2 Drejtori i Përgjithshëm duhet të siguroj se janë vendosur procese efektive për të konfirmuar që plani i hartimit të PFV 2017 i adreson të gjitha çështjet që kanë të bëjnë me pajtueshmërinë përfshirë edhe kërkesat tjera për raportim të jashtëm. Kjo gjithashtu duhet të përfshijë rishikimin e draft PFV-ve nga menaxhmenti, me fokus të veçantë në fushat me rrezik të lartë dhe/ose fushat ku janë identifikuar gabime në vitin e mëparshëm.

2 Qeverisja

Hyrje

Aranzhimet efektive të qeverisjes janë thelbësore për AShNA-në që të menaxhojë në mënyrë të suksesshme sfidat me të cilat përballet dhe të sigurojë ofrimin e shërbimeve më të mira në dobi të taksapaguesve dhe të shfrytëzuesve tjerë të shërbimeve.

Një mjet kyç në mbështetje të qeverisjes efektive është zbatimi i rekomandimeve të auditimit pasi kjo tregon se menaxhmenti është duke u munduar t'i zhvilloj proceset ekzistuese dhe kontrollet. Në mënyrë të ngjashme, pyetësori i vet-vlerësimit siguron një kornizë për zhvillimin e aranzhimeve të zgjeruara të qeverisjes. Është e rëndësishme që përgjigjet e dhëna të jenë të mbështetura nga dëshmitë përkatëse.

Pjesa tjetër e rishikimit të aranzhimeve të qeverisjes pasqyron një shqyrtim të:

- fushave të aranzhimeve të qeverisjes ku nevojiten përmirësime të rëndësishme dhe ku besojmë se rekomandimet tona mund të gjenerojnë përmirësime pozitive, duke e përfshirë edhe shqyrtimin e sistemit të Auditimit të Brendshëm; dhe
- fushave të menaxhimit financiar dhe kontrollit të identifikuara përmes punës sonë të auditimit, duke përfshirë punën specifike të drejtuar në çështjet e pajtueshmërisë në sistemet kyçe të të hyrave dhe shpenzimeve (këto fusha janë shqyrtuar në kapitullin 3 të këtij Raporti).

Konkluzioni i përgjithshëm mbi qeverisjen

Me gjithë angazhimet e menaxhmentit për të krijuar një mjedis të përshtatshëm të kontrollit dhe qeverisjes, ende mbesin një numër fushash ku nevojiten zhvillime të rëndësishme. Sistemi i menaxhimit financiar dhe kontrollit nuk ishte mjaftueshëm efektiv për të parandaluar dobësitë e evidentuara në këtë raport. Ekziston një numër i dobësive të qeverisjes, veçanërisht në lidhje me procesin e vet-vlerësimit, menaxhimin e rrezikut dhe raportimin e brendshëm menaxherial. Auditimi i Brendshëm vetëm pjesërisht ka mbështetur menaxhmentin në ofrimin e sigurisë në funksionimin e kontrolleve të brendshme. Aranzhimet tjera të cilat do ta mbështesnin zhvillimin e qeverisjes, si përgjigjja efektive ndaj rekomandimeve të auditimit duhet të zhvillohen tutje. Menaxhmenti nuk ka dëshmuar proces të mirëfilltë të rishikimit dhe siguri në zbatimin e legjislacionit dhe proceseve tjera të monitorimit.

Në aspektin e pajtueshmërisë më legjislacionin, auditimi ynë ka shpalosë ekzistencën e disa dobësive të cilat përfshijnë blerjet përmes prokurimit dhe menaxhimin e kontratave, kjo si rezultat i mos zbatimit të rregulloreve të prokurimit dhe mbikëqyrjes së pamjaftueshme nga menaxhmenti. Operimi i një sistemi adekuat për menaxhimin e pasurisë dhe obligimeve financiare ende nuk është vendosur.

2.1 Progresi në zbatimin e rekomandimeve të vitit paraprak

Deri në vitin 2015, PVF-të e AShNA-së janë audituar nga firma private të pavarura të auditimit. Në raportin e auditimit të vitit 2015, janë ngritur çështje në fushën e financave, menaxhimit të pasurisë dhe menaxhimit të obligimeve.

Çështja 3 – Mungesa e planit të veprimit – Prioritet i lartë

E gjetura	AShNA nuk ka përgatitur ndonjë plan veprimi për mënyrën e adresimit të çështjeve të ngritura në raportin e auditimit të vitit 2015 të kryer nga auditorët e jashtëm të pavarur. Kjo pasqyron mungesën e fokusit nga menaxhmenti për të siguruar që dobësitë ekzistuese dhe pengesat potenciale adresohen me kohë. Një qasje e tillë është e nevojshme për të menaxhuar përmirësim të vazhdueshëm në të gjithë organizatën.
Rreziku	Përmirësimet e kërkuara të proceseve operacionale dhe të tjera mund të mos zbatohen duke rezultuar me jo efikasitet të vazhdueshëm organizativ dhe vlerë të dobët për para në praktikat e prokurimit.
Rekomandimi 3	Drejtori i Përgjithshëm duhet të sigurojë përgatitjen e një plani të veprimit, i cili i përcakton afatet kohore për zbatimin e rekomandimeve të bëra nga auditimi i jashtëm, me stafin përgjegjës të identifikuar, duke u fokusuar fillimisht në fushat më të rëndësishme.

2.2 Pyetësori i vet-vlerësimit të komponentëve të MFK-së

MF ka hartuar një pyetësor të detajuar të vet-vlerësimit për organizatat buxhetore për të mbështetur aranzhimet efektive të qeverisjes. Për të gjitha auditimet e ndërmarra, ne kemi testuar cilësinë e pyetësorëve të vet-vlerësimit të MFK-së të dorëzuara në MF, duke vlerësuar nga një pyetje kyçe në secilën komponentë të pyetësorit. Ne kemi përmbledhur të gjeturat tona për AShNA më poshtë dhe përmbledhja e punës sonë në të gjitha auditimet do të konsolidohet në Raportin tonë Vjetor të Auditimit. Kjo nuk ka për qëllim të japë koment për cilësinë e tërë pyetësorit të dorëzuar të vet-vlerësimit por do të pasqyrojë gjendjen për një numër të pyetjeve kyçe për të mbështetur përpjekjet e MF-së në rritjen e efektivitetit të procesit dhe në zhvillimin e sistemit të MFK-së në tërësi.

Çështja 4 – Pyetësori i vet-vlerësimit dhe menaxhimi i rrezikut – Prioritet i lartë

E gjetura

Si pjesë e auditimit tonë i kemi shqyrtuar çështjet kyçe të aranzhimeve të të qeverisjes dhe kemi gjetur se:

- AShNA nuk ka përmbushur kërkesën e MF-së dhe nuk e ka plotësuar pyetësorin e vet-vlerësimit. Kjo situatë ka ndodhur për shkak të mungesës së qartësisë brenda organizatës që ka të bëjë me rëndësinë e kësaj pyetësori dhe me atë se kush është zyrtari përgjegjës që i përdorë këto mekanizma për t'i mbështetur përmirësimet operative. Procesi i tranzicionit po ashtu ka ndikuar në mosplotësimin e këtij pyetësori; dhe
- Procedurat e MFK-së përcaktojnë që çdo organizatë duhet të vendos një proces efektiv për menaxhimin e rreziqeve financiare dhe operative. Ndonëse është vendosur menaxhimi i rrezikut lidhur me operacionet teknike, AShNA nuk ka zhvilluar ndonjë proces formal për menaxhim të rrezikut sipas kërkesave të MFK-së. Kjo ka ndodhur për shkak të mungesës së alokimit të përgjegjësisë te stafi lidhur me menaxhimin e rrezikut.

Rreziku

Aranzhimet e dobëta të qeverisjes ndikojnë në dobësimin e proceseve strategjike dhe operative dhe e zvogëlojnë cilësinë e shërbimeve të ofruara për qytetarët përmes aktiviteteve joefikase dhe joefektive. Mungesa e vet-vlerësimit pamundëson identifikimin e dobësive në kontrollin e brendshëm dhe veprimeve efektive për adresimin e tyre. Mungesa e një procesi formal për menaxhim të rrezikut redukton mundësinë e menaxhmentit për të parandaluar dhe/apo kontrolluar rreziqet lidhur me arritjen e objektivave.

Rekomandimi 4

Drejtori i Përgjithshëm duhet t'i analizojë shkaqet e mungesës së aranzhimeve të qeverisjes lidhur me pyetësorin e vet-vlerësimit dhe menaxhimin e rreziqeve. Për pyetësorin e vet-vlerësimit duhet të aplikohet një mekanizëm për ta konfirmuar saktësinë e tij si dhe për të siguruar dokumentacionin mbështetës. Drejtori po ashtu duhet të sigurojë që deri më 1 tetor 2017 është deleguar përgjegjësia e drejtpërdrejtë për menaxhimin e rrezikut dhe të sigurojë raportim dhe monitorim sistematik për zbatimin e kërkesave të këtij procesi.

2.3 Rishikimet specifike të qeverisjes

Puna jonë në fusha të veçanta të aranzhimeve të qeverisjes është bazuar përmes planifikimit të auditimit, duke marrë parasysh kontekstin brenda të cilit AShNA operon dhe sfidat me të cilat përballet.

2.3.1 Raportimi menaxherial dhe llogaridhënia

Menaxhmenti duhet të zbatojë një sërë kontrollesh të brendshme për të siguruar se sistemet financiare dhe operative funksionojnë siç duhet. Është e rëndësishme që ato të përfshijnë raportimin e duhur tek menaxhmenti për të mundësuar një përgjigje efektive dhe me kohë ndaj sfidave operative të identifikuara. Menaxhmenti ka vendosur strukturën organizative si dhe linjat e komunikimit dhe informimit përmes raportimeve për aktivitetet operacionale dhe financiare të organizatës.

Çështja 5 – Raportimi i brendshëm menaxherial – Prioriteti i mesëm

E gjetura AShNA ka vendosur një strukturë organizative dhe menaxhmenti njoftohet kohë pas kohe rreth aktiviteteve operacionale dhe financiare të organizatës. Edhe pse procesi i raportimit të brendshëm tek menaxhmenti është funksional, në disa raste cilësia e raportimit formal nuk ofron një bazë adekuate për të ngritur efektivitetin e menaxhimit financiar dhe kontrolleve në përgjithësi.

Rreziku Cilësia jo e duhur në disa raportime të brendshme mund ta reduktojë efektivitetin e menaxhimit brenda organizatës. Kjo rezulton me dobësi operacionale, organizative dhe financiare si dhe në reduktimin e mundësisë që menaxhmenti të reagojë me kohë ndaj sfidave financiare dhe/apo operative.

Rekomandimi 5 Drejtori i Përgjithshëm duhet ta rishikojë formatin aktual të raportimeve menaxheriale dhe të siguroj përmirësimet e nevojshme dhe të përshtatshme të raportimit financiar dhe operativ tek menaxhmenti i lartë. Raportimet cilësore menaxheriale janë të domosdoshme për të mbështetur menaxhimin efektiv të veprimtarisë së organizatës.

2.4 Sistemi i auditimit të brendshëm

AShNA ka Njësinë e Auditimit të Brendshëm (NjAB) që funksionon vetëm me një auditor. Për të kryer një auditim efektiv nevojitet një program gjithëpërfshirës i punës që reflekton rreziqet financiare dhe operative, dhe ofron siguri të mjaftueshme mbi efektivitetin e kontrollit të brendshëm. Ndikimi i raporteve të Auditimit të Brendshëm duhet të gjykohet nga rëndësia që i jep menaxhmenti adresimit të rekomandimeve si dhe nga mbështetja e ofruara nga një Komitet i Auditimit efektiv.

Fillimisht me planin vjetor të auditimit ishin planifikuar dhjetë (10) auditime, përfshirë auditimin e buxhetit dhe shpenzimeve, të hyrat, menaxhimin e personelit, prokurimin etj. Deri në fund të muajit gusht 2016 vetëm një auditim kishte përfunduar. Në fund të muajit gusht plani vjetor i auditimit të brendshëm është ndryshuar dhe aprovuar nga menaxhmenti. Plani i rishikuar vjetor parashihte gjashtë (6) auditime, ndërsa deri në fund të vitit ishin realizuar gjithsej katër (4) auditime: auditimi i të hyrave, menaxhimi i automjeteve zyrtare, Plani i prokurimit dhe menaxhimi i kontratave si dhe procedurat e prokurimit (këto dy auditime ishin fuzionuar në një raport të përbashkët). Po ashtu ishte përgatitur një raport rreth implementimit të rekomandimeve të auditimit të vitit 2015 për menaxhimin e teknologjisë informative.

Çështja 6 – Dobësitë në sistemin e auditimit të brendshëm – Prioriteti i lartë

E gjetura

Ekzistojnë disa çështje në lidhje me sistemin e auditimit të brendshëm:

- Vetëm një numër i kufizuar i auditimeve të planifikuara ishte realizuar gjatë vitit 2016. Gjatë periudhës janar-gusht 2016 ishte përfunduar vetëm një (1) nga dhjetë (10) auditimet e planifikuara, ndërsa deri në fund të vitit ishin realizuar tri (3) auditime; dhe
- Auditimet e përfunduara nuk kishin mbuluar fushat me rrezik si buxheti dhe shpenzimet, menaxhimi i personelit dhe menaxhimi i pasurisë; dhe
- AShNA ende nuk e ka themeluar Komitetin e Auditimit (KA). Në statutin e NjAB-së është planifikuar që komiteti i auditimit të themelohet në fillim të vitit 2018.

Këto rezultate pasqyrojnë mungesën gatishmërisë së menaxhmentit në njohjen dhe maksimizimin e përfitimit nga auditimi i brendshëm për të kërkuar siguri për funksionimin efektiv të kontrolleve të brendshme.

Rreziku

Një program jo i plotë i auditimit i cili nuk përfshin fushat me rrezik ndikon në mos identifikimin dhe mos adresimin me kohë të dobësive në kontrolle duke rezultuar në jo efikasitet operativ dhe humbje të mundshme financiare. Mungesa e KA-së redukton rolin e NjAB në përmirësimin e sistemit të kontrollit të brendshëm.

Rekomandimi 6 Për të arritur përfitimin maksimal nga aktiviteti auditimit të brendshëm, Drejtori i Përgjithshëm duhet të sigurojë themelimin e KA-së. Plani vjetor i auditimit duhet të jetë bazuar në rrezik dhe të zbatohet nga NjAB. KA duhet të rishikojë në mënyrë kritike planet dhe rezultatet e auditimit të brendshëm. Gjithashtu duhet të rishikojë veprimet e ndërmarra nga menaxhmenti në lidhje me rekomandimet e auditimit të brendshëm.

3 Menaxhimi financiar dhe kontrolli

Hyrje

Puna jonë për MFK-në jashtë fushave të qeverisjes të përmendura në kapitullin 2, pasqyron punën e detajuar të ndërmarrë për sistemet e të hyrave dhe shpenzimeve në organizatat buxhetore. Si pjesë e kësaj, ne konsiderojmë menaxhimin e buxhetit, çështjet e prokurimit dhe të burimeve njerëzore si dhe pasuritë dhe detyrimet.

Konkluzioni për menaxhimin financiar dhe kontrollin

Nga viti 2016 AShNA funksionon si organizatë buxhetore që administrohet në mënyrë të pavarur dhe në përputhje me legjislacionin e zbatueshëm në Republikën e Kosovës. Menaxhmenti i AShNA-së e kupton rëndësinë e kontrolleve të forta mbi shpenzimet dhe të hyrat dhe nevojën e kontrolleve më të shumta. Auditimi ynë ka nxjerrë në pah ekzistencën e disa dobësive të pajtueshmërisë veçanërisht me menaxhimin e kontratave dhe obligimeve, prokurimit publik, si dhe në menaxhimin e pasurisë. Kjo ka ndodhur si rezultat i mos zbatimit të rregulloreve dhe mungesës së mbikëqyrjes së duhur nga menaxhmenti, nga i cili kërkohet që të sigurojë përmbushjen e të gjitha obligimeve statutore.

Në kontekst të sistemeve financiare, kontrollet mbi një sërë fushash të shpenzimeve kërkojnë përmirësim të mëtejshëm. Menaxhimi financiar dhe kontrolli efektiv kërkon procese të rishikimit dhe udhëzues përcjellës të cilët sigurojnë zbatimin e plotë të ligjeve, rregulloreve të brendshme dhe proceseve të tjera të kontrollit. Konkluzionet tona bazohen mbi vlerësimin e dosjeve të audituara dhe menaxhmentit i janë ofruar detaje të plota rreth kësaj.

3.1 Planifikimi dhe realizimi i buxhetit

Ne i kemi shqyrtuar të hyrat e realizuara, burimet e fondeve buxhetore, si dhe shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike. Kjo është paraqitur në tabelat e mëposhtme:

Tabela 1. Të hyrat (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final	2016 Pranimet
Të hyrat e dedikuara[2]	2,810,000	2,810,000	2,705,866
Totali	**2,810,000**	**2,810,000**	**2,705,866**

[2] Të hyrat e dedikuara – janë paratë publike të cilat janë përfituar nga burimet e posaçme të të ardhurave dhe kërkohet me ligj që t`i ndahen një Agjencie të Pavarur.

AShNA financohet tërësisht nga të hyrat e dedikuara dhe të deponuara në Buxhetin e Kosovës. Të hyrat e dedikuara përdoren si burim financimi me prioritet të parë për pagesën e shpenzimeve, para se të ndahen dhe përdoren burimet tjera të financimit.

Tabela 2. Burimet e fondeve buxhetore (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final[3]	2016 Realizimi
Burimet e Fondeve:	2,810,000	**3,010,000**	**2,928,967**
Granti i Qeverisë -Buxheti	-	200,000	200,000
Të hyrat e dedikuara	2,810,000	2,810,000	2,728,967

Buxheti final në raport me buxhetin fillestar ishte rritur për 200,000€. Kjo rritje është rezultat i vendimit të Qeverisë për mbulimin e deficitit buxhetor për kategorinë e pagave dhe mëditjeve.

Në vitin 2016, AShNA ka përdorur 97% të buxhetit final ose 2,928,967€ që reflekton nivel të kënaqshëm të performancës buxhetore.

Tabela 3. Shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike (në €)

Përshkrimi	Buxheti fillestar	Buxheti Final	2016 Realizimi
Shpenzimet e fondeve sipas kategorive ekonomike:	**2,810,000**	**3,010,000**	**2,928,967**
Pagat dhe Mëditjet	2,040,973	2,240,973	2,200,358
Mallrat dhe Shërbimet	522,527	522,527	482,290
Shërbimet komunale	46,500	46,500	46,319
Investimet Kapitale	200,000	200,000	200,000

[3] Buxheti Final – buxheti i aprovuar nga Kuvendi i përshtatur më pas nga MF.

3.1.1 Të hyrat

Të hyrat e realizuara në 2016 ishin në vlerë 2,705,866. Ato kanë të bëjnë me të hyrat nga ofrimi i shërbimeve të navigimit ajror. Të hyrat e inkasuara konsiderohen të hyra të dedikuara, e të cilat depozitohen në Fondin e Kosovës dhe shfrytëzohen nga AShNA. Të hyrat janë regjistruar në SIMFK në kode përkatëse ekonomike si dhe janë bërë harmonizime të rregullta mujore me MF/Thesar.

Çështja 7 – Dobësi në menaxhimin e të hyrave - Prioritet i mesëm

E gjetura

Ndonëse AShNA ka vendosur kontrolle mbi të hyrat, auditimi ynë ka identifikuar dobësitë në vijim:

- Vonesa në regjistrimin e të hyrave në SIMFK dhe vonesa në arkëtimin e faturave nga Aeroporti Ndërkombëtar i Prishtinës i menaxhuar nga koncesionari Limak & Airports de Lyon;
- AShNA faturon në baza mujore për aterimet e fluturakeve në bazë të peshës së tyre prej 5,2€/ton. Fatura përgatitet në bazë të shënimeve që AShNA pranon nga "Limak". Ne kemi gjetur që gjatë gjashtëmujorit të parë 2016 të dhënat e gjeneruara nga departamenti brenda AShNA-së nuk përputheshin me të dhënat e pranuara nga "Limak". Këto mospërputhje ishin adresuar në pjesën e dytë të vitit dhe të dhënat harmonizohen; dhe
- Ndonëse vlera jo-materiale, provizionet për transferet bankare me rastin e inkasimit të të hyrave nuk janë trajtuar dhe kontuar duhet.

Rreziku

Dobësitë e identifikuara reflektojnë kontrolle jo efektive në disa periudha në procesin e faturimit, regjistrimit dhe inkasimit të të hyrave. Kjo rezulton në papajtueshmëri me kërkesat ligjore dhe mund të rezultojë me humbje potenciale financiare.

Rekomandimi 7

Drejtori i Përgjithshëm duhet të sigurojë që është ndërmarrë një shqyrtim i kontrolleve në lidhje me menaxhimin e të hyrave dhe që kontrollet janë ri-dizajnuar sipas nevojës. Proceset e rishikuara duhet të sigurojnë që dallimet mes të të dhënave të Limak-ut dhe AShNA-së janë identifikuar me kohë dhe që procedurat janë efektive për të parandaluar mospërputhjet potenciale.

3.1.2 Pagat dhe mëditjet

Pagat dhe mëditjet paguhen përmes një sistemi të centralizuar. Në fund të vitit AShNA kishte 150 të punësuar nga 160 sa ishin aprovuar me Ligjin e Buxhetit për vitin 2016. AShNA udhëhiqet nga Drejtori i Përgjithshëm (DP) dhe dy zëvendës-drejtorë, të cilët janë emëruar nga Qeveria në fund të muajit qershor 2016. Me Ligjin 04/L-250 është përcaktuar që kompensimi dhe përfitimet tjera për DP-në dhe zëvendës-drejtorët, si dhe kompetencat, përgjegjësitë, kriteret dhe procedurat për emërimin dhe shkarkimin e zëvendës-drejtorëve bëhen përmes akteve nënligjore të cilat i nxjerr Qeveria. Në fund të vitit 2016, Qeveria ka nxjerr një akt nënligjor për emërimin dhe shkarkimin e zëvendës-drejtorëve, por jo edhe aktin nënligjor për kompensimet dhe përfitimet e DP-së dhe zëvendës-drejtorëve. Po me këtë ligj është përcaktuar që DP me akt nënligjor rregullon funksionimin dhe pozitat e personelit. Në fund të vitit 2016, DP ka aprovuar Rregulloren për Organizimin dhe Funksionimin e Brendshëm të Agjencisë, dhe ndër të tjera, është definuar që menaxhimi i personelit dhe aspektet e punësimit rregullohen me Ligjin për Shërbyesit. Deri në aprovimin e kësaj rregullore, rekrutimi dhe menaxhimi i personelit është trajtuar sipas Ligjit të Punës.

Çështja 8 – Menaxhimi i personelit – Prioritet i mesëm

E gjetura

Testimet e bëra tregojnë se menaxhmenti nuk i ka zbatuar kontrollet ekzistuese në mënyrë efektive për të siguruar pajtueshmërinë me ligjet dhe rregulloret relevante. Testimet tona kanë identifikuar se:

- Nuk ka filluar së zbatuari Sistemi Informativ për Menaxhimin e Burimeve Njerëzore (SIMBNj), përmes së cilës menaxhohen informatat për secilën dosje të personelit;
- Departamenti i Burimeve Njerëzore (DBNj) nuk kishte përgatitur Planin Individual Vjetor të Personelit. Pozitat e lira të punës ende nuk janë plotësuar;
- Kontratat e punës nuk janë azhurnuar gjatë vitit 2016 për t'u harmonizuar me statusin e ri të organizatës por përmbajnë informata që ndërlidhen me organizatën si ndërmarrje publike. Pas aprovimit të rregullorës për sistematizim të vendeve të punës në vitin 2017, kontratat e punës janë shndërruar në Akt Emërime sipas kërkesa të Ligjit për Shërbimin Civil; dhe
- Përvoja e punës së një punonjësi nuk ishte llogaritur drejtë. Përvoje e punës ishte llogaritur edhe koha e punës praktike. Gjithashtu, mungonte vendimi i nxjerre nga DBNj për njohjen e viteve të përvojës për kompensimin mbi përvojën e punës.

Rreziku Dobësitë e identifikuara në fushën e personelit tregojnë se kontrollet e brendshme nuk kanë qenë efektive në të gjitha rastet. Përveç efekteve financiare, dobësitë e identifikuara, si mungesa e planit dhe mos aplikimi i SIMBNj-së vështirëson menaxhimin efektiv të personelit.

Rekomandimi 8 Drejtori i Përgjithshëm duhet të rishikojë kontrollet aktuale në sistemin e burimeve njerëzore dhe t'i forcojë ato për të siguruar se menaxhimi i personelit bëhet në pajtim me Ligjin për Shërbimin Civil dhe aktet nënligjore që rrjedhin nga ky ligj.

3.1.3 Mallrat dhe shërbimet, si dhe shërbimet komunale

Buxheti final për mallra dhe shërbime përfshirë edhe ato komunale në vitin 2016 ishte 569,027€ ndërsa janë shpenzuar 528,609€. Për vitin 2016 ishin planifikuar 50 kontrata ndërsa zyra e prokurimit ka nënshkruar 17 kontrata publike për mallra dhe shërbime në vlerë totale 105,406€. Vetëm një kontratë është lidhur përmes procedurave të hapura të prokurimit, ndërsa pjesa tjetër e kontratave janë zhvilluar përmes procedurave të kuotimit të çmimeve dhe atyre me vlerë minimale. Pjesa më e madhe e buxhetit për mallra dhe shërbime është dedikuar shërbime kontraktuese, udhëtime zyrtare, mirëmbajtje dhe riparime, etj.

Çështja 9 – Prokurimi dhe menaxhimi i kontratave - Prioritet i lartë

E gjetura Ekzistojnë një numër dobësish në zhvillimin e aktiviteteve të prokurimit si pasojë e mos zbatimit efektiv të kontrolleve për të siguruar pajtueshmëri me ligjet dhe rregulloret e prokurimit publik. Testimet tona kanë identifikuar dobësitë në vijim:

- Te procedura e prokurimit për "Sigurimin e operimeve për shërbimet e navigimit ajror" në vlerë 69,384€, deklarata nën betim nuk ishte e nënshkruar nga fituesi i tenderit ndonëse kjo është kërkesë e Ligjit për Prokurim Publik (LPP) dhe ishte kriter në dosjen e tenderit. Po ashtu, menaxher i kësaj kontrate ishte caktuar kryesuesi i komisionit të vlerësimit të tenderit e që është në kundërshtim me parimin e ndarjes së detyrave të përcaktuar me LPP-në;

- Kontrata për "Servisimin dhe Mirëmbajtjen e Automjeteve" në vlerë totale 8,866€ ishte nënshkruar me vetëm 250€ zotim të mjeteve, ndonëse deri në fund të vitit 2016 shpenzimet e mirëmbajtjes ishin planifikuar në vlerë 3,000€. Për më tepër, gjatë implementimit të kësaj kontrate kalkulimi i çmimeve në faturimin e shërbimeve ishte jo i saktë. Në gjashtë (6) fatura të testuara pagesat ishin mbivlerësuar gjithsej 136€;

- Një aktivitet i pa planifikuar i prokurimit në vlerë 3,300€ ishte zhvilluar pa u njoftuar AQP, ndërsa zotimi i mjeteve ishte bërë pas nënshkrimit të kontratës; dhe

- Te kontrata për "Furnizim me Tonerë" në vlerë 1,606€ zotimi i mjeteve ishte bërë pas nënshkrimit të kontratës dhe nuk ishte hartuar Plani për Menaxhimin e Kontratës (PMK). Në dy (2) raste tjera PMK-të nuk ishin azhurnuar me informata të mjaftueshme ndërsa zotim të mjeteve me vonesë janë hasur edhe në gjashtë (6) raste tjera.

Rreziku Mos zbatimi i drejtë i rregullave dhe udhëzuesve të prokurimit publik mund të rezultojë në përzgjedhjen e ofertuesve të papërgjegjshëm dhe vlerë të dobët për para në praktikat e prokurimit. Dobësitë e identifikuara në menaxhimin e kontratave ndikojnë në mos implementimin e kontratave sipas kushteve kontraktuale dhe pagesa potencialisht të parregullta.

Rekomandimi 9 Drejtori i Përgjithshëm duhet të sigurojë se është kryer një shqyrtim gjithëpërfshirës për të përcaktuar pse në rastet e mësipërme kërkesat e prokurimit publik nuk janë zbatuar në tërësi. Kontrollet e brendshme lidhur me prokurimin në përgjithësi dhe menaxhimin e kontratave dhe pagesave në veçanti duhet të forcohen për të siguruar pajtueshmëri të plotë me LPP-në dhe aktet nënligjore.

Çështja 10 – Menaxhimi i automjeteve zyrtare – Prioritet i lartë

E gjetura Nga testimi i dy (2) mostrave rreth menaxhimit të automjeteve zyrtare kemi identifikuar se:

- 12 automjete vazhdojnë të jenë me targa jo zyrtare;
- Mungojnë kërkesat për përdorim të automjetit nga shfrytëzuesit; dhe
- Nuk kishte regjistër të plotë të informatave rreth kilometrave të kaluara, destinancionit, qëllimin e shfrytëzimit, derivateve të shpenzuara, etj.

Rreziku Mungesa e një procesi të dokumentuar plotësisht të autorizimeve dhe shfrytëzimit të automjeteve mund të rezultojë me përdorime jo zyrtare dhe shpenzime të parregullta që lidhen me përdorimin e automjeteve.

Rekomandimi 10 Drejtori i Përgjithshëm duhet të sigurojë se menaxhimi dhe shfrytëzimi i automjeteve zyrtare bëhet në përputhje me kërkesat e legjislacionit[4] në fuqi. Për secilin automjet zyrtar të shfrytëzuar duhet të mbahet evidencë e plotë dhe e saktë. Pajisja e veturave me targa zyrtare po ashtu duhet të adresohet.

3.1.4 Investimet kapitale

Shpenzimet për investime kapitale ishin 200,000€, aq sa ishte buxheti për këtë kategori ekonomike. Shpenzimet kanë të bëjnë me kontratat të lidhura para vitit 2016 për investimet teknologjike të navigacionit ajror.

MF/Thesari, nga buxheti i investimeve kapitale të AShNA-së ka ekzekutuar një pagesë në vlerë 13,286€, që paraqet një pjesë të obligimit që ka rezultuar nga kërkesat për përmbarim dhe vendimi i gjykatës për padinë e ngritur nga pronari i tokës së shpronësuar nga Aeroporti Ndërkombëtar i Prishtinës (ANP).

Obligimet lidhur me shpronësimin e pronave private si pjesë e zgjerimit të hapësirës së ANP-së vazhdon të jetë sfidë me të cilën ballafaqohet AShNA. Aktualisht kapacitetet buxhetore të AShNA-së nuk e mundësojnë pagesën e këtyre obligimeve. Çështjet e hapura gjyqësore nga shpronësimi i tokave dhe pagesat e mundshme në të ardhmen nga MF/Thesari prej buxhetit të AShNA-së mund të vështirësojnë madje të pamundësojnë funksionimin e rregullt të aktiviteteve operative si rezultat i mungesës financiare.

Për këtë arsye AShNA ka shprehur shqetësimin e saj dhe lidhur me këtë ka kërkuar trajtimin e kësaj çështje nga aspekti juridik, financiar, administrativ dhe operativ nga MF, Ministria e Drejtësisë, Komisioni Ndërministror për Ndërmarrje Publike dhe Zyra Ligjore e Kryeministrit të Kosovës. Deri në fund të auditimit, ende nuk ishte arritur ndonjë zgjidhje apo vendim zyrtar nga këto institucione.

Inkurajojmë Drejtorin e Përgjithshëm që në koordinim me institucionet relevante duhet të vazhdojë të kërkojë një zgjidhje të përshtatshme dhe të qëndrueshme për të tejkaluar sfidën e paraqitur. Nëse nuk arrihet një zgjidhje e qëndrueshme, Drejtori i Përgjithshëm në koordinim me MF duhet të sigurojë mjete shtesë për pagesën e obligimeve që mund të rezultojnë nga aktet përmbaruese apo të gjykatave për të shmangur dështimin potencial të operacioneve të AShNA-së.

[4] Udhëzimi Administrativ Nr. 03/2008 për përdorimin e automjeteve të Qeverisë së Kosovës

3.2 Pasuritë

3.2.1 Pasuritë kapitale dhe jo-kapitale

Vlera e pasurisë kapitale e shpalosur në PVF-të e vitit 2016 është vetëm 148,705€ përderisa në PVF-të e vitit 2015 ishin shpalosur pasuri në vlerë neto 9,490,327€. Ky dallim është rezultat i ndryshimit të statusit të organizatës dhe vështirësive për t'i kryer adoptimet e nevojshme.

Çështja 11 – Dobësi në menaxhimin e pasurisë - Prioritet i lartë

E gjetura

Si pasojë mungesës së një sistemi efektiv për menaxhimin e pasurive, janë identifikuar dobësitë në vijim:

- AShNA nuk posedon një regjistër të plotë dhe të saktë të informatave rreth pasurisë kapitale dhe jo kapitale që ka në dispozicion. Vetëm pagesat e vitit 2016 për investimet kapitale në vlerë 148,705€ janë regjistruar në regjistrin kontabël të thesarit/SIMFK. Pjesa tjetër e pasurisë kapitale përfshirë pronat e paluajtshme nuk regjistruar në SIMFK. AShNA ende nuk ka një listë të plotë të pasurisë së trashëguar me rastin koncesionimit të Aeroportit Ndërkombëtar të Prishtinës për shkak të statusit të pazgjidhur të disa pronave të AShNA-së; dhe

- AShNA ka bërë inventarizimin/njehsimin fizik të pasurisë, por nuk ka arritë të regjistrojë ato në raportin e pasurisë. Sistemi elektronik i menaxhimit të pasurisë *e-pasuria* nuk është aplikuar për regjistrimin dhe menaxhimin e pasurisë dhe materialit shpenzues. Po ashtu, vlerësimi i pasurisë nuk është bërë gjatë vitit 2016. Menaxhmenti me vonesë, përkatësisht në shkurt të vitit 2017 kishte caktuar një komision për vlerësim, dhe deri në kohën e auditimit tonë, komisioni nuk kishte përfunduar punën.

Rreziku

Dobësitë e hasura vështirësojnë menaxhimin adekuat të pasurisë dhe nuk prezantojnë gjendjen dhe vlerën reale të pasurisë me të cilat disponon organizata.

Rekomandimi 11

Drejtori i Përgjithshëm duhet të sigurojë se regjistrimi dhe menaxhimi i pasurisë të bëhet në përputhje me kërkesat e rregullorës nr. 02/2013. Një komision i veçantë duhet të krijohet për të identifikuar boshllëqet e sistemit dhe për të siguruar se tërë pasuria është identifikuar dhe evidentuar në regjistrin e pasurisë.

3.2.2 Të arkëtueshmet

Llogaritë e arkëtueshme të shpalosura në PVF-të e vitit 2016 ishin 410,137€. Në kuadër të kësaj vlerë janë përfshirë edhe 244,4508€, që kanë të bëjnë me shërbimet e ofruara në muajin dhjetor, por të faturuara në janar të vitit 2017. Me marrëveshjen e mirëkuptimit ndërmjet koncesionarit të aeroportit ndërkombëtar dhe AShNA-së është përcaktuar që pagesa e obligimeve të bëhet brenda 30 ditëve nga data e lëshimit të faturës.

Rekomandimi

Ne nuk kemi rekomandime në këtë fushë.

3.3 Obligimet e papaguara

Në PVF-të e vitit 2106 AShNA ka shpalosur obligime të papaguara në vlerë 919,670€, ku nga to, 736,388€ i takojnë investimeve kapitale, ndërsa pjesa tjetër prej 183,282€ kanë të bëjnë me shpenzimet për mallra e shërbime si dhe shpenzime komunale. Këto detyrime janë bartur për t'u paguar në vitin 2017.

Përveç kësaj, AShNA është e ekspozuar edhe ndaj detyrimeve kontingjente, e që ndërlidhen me shpronësim të tokave, konteste pune, etj.

Çështja 12 – Menaxhimi jo i mirë i obligimeve - Prioritet i lartë

E gjetura

AShNA nuk ka menaxhuar si duhet obligimet e papaguara. Kjo ka ndodh si mungesë e kontrollit të menaxhmentit në adresimin dhe menaxhimin e obligimeve. Obligimet konsiderohen të jenë relativisht të larta në raport me buxhetin vjetor. Bartja për pagesë në vitin vijues do të jetë ngarkesë e buxhetit për vitin 2017.

Gjatë testimit të mostrave kemi identifikuar vonesa në pagesën e obligimeve ndaj furnitorëve. Si rezultat i mos pagesave me kohë të obligimeve për projektin kapital "Furnizim me sistemet e navigimit dhe rialokimit të sistemeve ekzistuese", kontraktori ka ndërprerë kontratën, duke mbetur e pa finalizuar një pjesë e projektit.

Deri në shtator të vitit 2016 nuk kishte raportim të obligimeve në MF ndonëse kjo është adresuar në AShNA.

Rreziku Mos pagesa me kohë e obligimeve mund të shkaktojë paqartësi ndaj detyrimeve të papaguara dhe konteste të mundshme në mes AShNA-së dhe kontraktuesve, e që mund të rezultojnë me ndëshkime dhe humbje financiare. Mos raportimi i obligimeve i pamundëson MF/Thesarit përkatësisht qeverisë të kenë informacionin e duhur dhe në kohë rreth obligimeve financiare të AShNA-së.

Rekomandimi 12 Drejtori i Përgjithshëm duhet të përforcojë mekanizmat e kontrollit në menaxhimin e kontratave, dhe të sigurojë se detyrimet ndaj furnitorëve paguhen brenda afatit kohor ligjor. Nëse për ndonjë arsye borxhet mbesin të papaguara, ato duhet të raportohen me kohë në MF/Thesar.

Shtojca I: Qasja dhe metodologjia e auditimit

Përgjegjësitë e Auditorit dhe të atyre të ngarkuar me qeverisje janë dhënë në hollësi në Opinionin e përcaktuar në kapitullin 1.2 të këtij raporti.

Derisa rezultat kyç i punës sonë është opinioni i auditimit, ky raport pasqyron tërësinë e punës sonë me fokus të veçantë edhe në Çështjet e Qeverisjes përfshirë Menaxhimin Financiar dhe Kontrollin. Kjo e fundit mbështetet në programin tonë të gjerë të auditimit të pajtueshmërisë të bazuar në rrezik.

Përmbledhja e Përgjithshëme ka për qëllim t'i nxjerrë në pah gjetjet kryesore të auditimit dhe veprimet kyçë për të cilat Drejtori i Përgjithshëm duhet të sigurojë se janë ndërmarrë për t'i adresuar dobësitë e identifikuara të menaxhimit/të kontrollit.

Raporti i detajuar ofron një përmbledhje të gjerë të të gjeturave tona të auditimit me theks të veçantë në përcaktimin e shkakut të të gjeturave të auditimit dhe në dhënien e rekomandimeve të përshtatshme për t'i adresuar ato. Për të qenë më i plotë, ne kemi përfshirë çështjet e identifikuara gjatë auditimit të ndërmjetëm aty ku ato kanë mbetur relevante. Të gjeturat tona janë definuar si:

Të prioritetit të lartë – Çështjet të cilat nëse nuk adresohen mund të rezultojnë në dobësi materiale në kontrollin e brendshëm dhe ku veprimi i marrë do të ofrojë mundësinë për përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të kontrolleve të brendshme; dhe

Të prioritetit të mesëm - Çështje të cilat mund të mos rezultojnë në dobësi materiale, por ku veprimi i marrë gjithashtu do të ofrojë mundësinë për përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të kontrolleve të brendshme.

Të gjeturat që konsiderohen me prioritet të ulët i janë raportuar veçmas stafit të financave.

Procedurat tona kanë përfshirë rishikimin e kontrolleve të brendshme, të sistemeve të kontabilitetit, teste të ndërlidhura substanciale si dhe aranzhimet e ndërlidhura të qeverisjes deri në atë masë sa që konsiderohet e nevojshme për kryerjen efektive të auditimit. Të gjeturat e auditimit nuk duhet të konsiderohen sikur përfaqësojnë një pasqyrë gjithëpërfshirëse të të gjitha dobësive që mund të ekzistojnë, apo edhe të gjitha përmirësimeve që mund të bëhen në sistemet dhe procedurat që kanë operuar.

Shtojca II: Shpjegim i llojeve të ndryshme të opinioneve të aplikuara nga ZKA

(e shkëputur nga ISSAI 200)

Forma e opinionit

147. Auditori duhet të japë një **opinion të pa-modifikuar** nëse arrin në përfundimin se pasqyrat financiare janë përgatitur, në të gjitha aspektet materiale, në pajtim me kornizën e zbatueshme financiare.

Nëse auditori, bazuar mbi dëshmitë e marra të auditimit, arrin në përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi përmbajnë keq-deklarime materiale ose nuk arrin të marrë dëshmi të mjaftueshme auditimi për të nxjerrë përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi nuk përmbajnë keq-deklarime materiale, atëherë ai duhet të modifikojë opinionin në raportin e auditorit sipas pjesës që flet për 'Përcaktimin e llojit të modifikimit që i bëhet opinionit të auditorit'.

148. Nëse pasqyrat financiare të përgatitura sipas kërkesave të një kornize për prezantim të drejtë nuk arrijnë të japin një paraqitje të drejtë, auditori duhet të diskutojë çështjen me menaxhmentin dhe, varësisht nga kërkesat e kornizës së zbatueshme për raportim financiar dhe nga mënyra se si zgjidhet çështja, të përcaktojë nëse është e nevojshme të modifikojë opinionin e auditimit.

Modifikimet që i bëhen opinionit në raportin e auditorit

151. Auditori duhet të modifikojë opinion në raportin e auditorit në rast se, duke u bazuar në dëshmitë e marra të auditimit, arrin në përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi përmbajnë gabime materiale, ose në qoftë se auditori nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme për të nxjerrë përfundimin se pasqyrat financiare si tërësi nuk përmbajnë keq-deklarime materiale. Auditorët mund të japin tri lloje opinionesh të modifikuara: opinion të kualifikuar, opinion të kundërt dhe mohim të opinionit.

Përcaktimi i llojit të modifikimit që i bëhet opinionit të auditorit

152. Vendimi se cili lloj i opinionit të modifikuar është i përshtatshëm varet nga:

- natyra e çështjes që i jep shkas modifikimit – d.m.th nëse pasqyrat financiare përmbajnë keq-deklarime materiale ose, në rast se ishte e pamundur për të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, mund të përmbajnë keqdeklarime materiale; dhe
- gjykimi i auditorit rreth përhapjes së efekteve ose efekteve të mundshme që çështja ka në pasqyrat financiare.

153. Auditori duhet të japë një **opinion të kualifikuar nëse**: (1) pasi ka marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, auditori arrin në përfundimin se keqdeklarimet, ose individualisht ose së bashku, janë materiale por nuk janë përhapur në pasqyrat financiare, ose (2) nëse auditori nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme në të cilat të bazojë një opinion, por arrin në përfundimin se efektet e çdo gabimi të pazbuluar mbi pasqyrat financiare kanë mundur të jenë materiale por jo të përhapura.

154. Auditori duhet të japë një **opinion të kundërt nëse**, pasi ka marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme, auditori arrin në përfundimin se keqdeklarimet, ose individualisht ose së bashku, janë edhe materiale edhe të përhapura në pasqyrat financiare.

155. Auditori duhet japë **mohim të opinionit nëse**, pasi nuk ka mundur të marrë dëshmi auditimi të mjaftueshme dhe të përshtatshme në të cilat të bazojë një opinion, auditori arrin në përfundimin se efektet e çdo gabimi të pazbuluar mbi pasqyrat financiare kanë mundur të jenë edhe materiale edhe të përhapura. Nëse, pas pranimit të angazhimit, auditori bëhet i vetëdijshëm se menaxhmenti ka imponuar një kufizim të fushëveprimit të auditimit, për të cilin auditori konsideron se mund të rezultojë në nevojën për të shprehur një opinion të kualifikuar ose mohim opinioni mbi pasqyrat financiare, auditori duhet të kërkojë nga menaxhmenti ta heqë atë kufizimin.

156. Nëse auditori jep një opinion të modifikuar, ai duhet të modifikojë edhe titullin për të korresponduar me llojin e opinionit i shprehur. ISSAI 1705 jep udhëzime shtesë rreth gjuhës specifike që duhet përdorur kur jepet një opinion dhe për të përshkruar përgjegjësinë e auditorit. Ajo gjithashtu përfshin shembuj ilustrues të raporteve.

Paragrafët e Theksimit të Çështjes dhe paragrafët e Çështjeve të Tjera në raportin e auditorit

157. Nëse auditori e konsideron të nevojshme për të tërhequr vëmendjen e përdoruesve në një çështje të paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare, e cila është sa e rëndësishme aq edhe thelbësore që ata të kuptojnë pasqyrat financiare, por ka prova të mjaftueshme e të përshtatshme se çështja nuk përmban keqdeklarime materiale në pasqyrat financiare, auditori duhet të përfshijë një paragrafi të Theksimit të Çështjes në raportin e tij. Paragrafët për Theksimin e Çështjes duhet t'i referohen vetëm informacionit të paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare.

158. Një paragraf i theksimit të çështjes duhet:

- të përfshihet menjëherë pas opinionit;
- të ketë titullin 'theksim i çështjes' ose ndonjë titull tjetër të përshtatshëm;
- të përmbajë një referencë të qartë ndaj çështjes që theksohet dhe të tregojë se në ç'pjesë të pasqyrave financiare mund të gjenden shpalosjet relevante që e përshkruajnë plotësisht çështjen; dhe
- të tregojë se opinioni i auditimit nuk është modifikuar për sa i përket çështjes të theksuar.

159. Nëse auditori e konsideron të nevojshme për ta komunikuar një çështje, përveç atyre që janë paraqitur ose shpalosur në pasqyrat financiare, e cila, në gjykimin e auditorit, është e rëndësishme për përdoruesit në mënyrë që ta kuptojnë auditimin, përgjegjësitë e auditorit apo raportin e auditimit, dhe me kusht që kjo nuk është e ndaluar me ligj ose rregullore, duhet të përpilohet një paragraf me titullin "Çështje Të Tjetra", apo ndonjë titull tjetër të përshtatshëm. Ky paragraf duhet të paraqitet menjëherë pas opinionit dhe pas çdo paragrafi të Theksimit të Çështjes.

Shtojca III: Komentet e AShNA-së për të gjeturat e raportit të auditimit

Të gjeturat/ çështjet	Pajtohemi po/jo	Komentet e AShNA-së në rast të mospajtimit	Pikëpamja e ZKA-së
Çështja 3:	Jo	Ndërrimi i statutit, respektivisht transformimi nga Ndërmarrja Publike "Aeroporti i Prishtinës Adem Jashari - Kontrolli Ajror" në Agjencinë e Shërbimeve të Navigacionit Ajror, ka qenë arsyeja e mos përgatitjes së planit të veprimit për çështjet e ngritura në raportin e auditimit për vitin 2015.	Auditori i Jashtëm që ka audituar Pasqyrat Financiare të ish-Ndërmarrjes Publike "Aeroporti i Prishtinës Adem Jashari - Kontrolli Ajror" ka lëshuar opinion të modifikuar për Pasqyrat Financiare lidhur me vlerat e pasurive, klasifikimin e shpenzimeve, llogaritë e pagueshme dhe detyrimet kontigjente. Menaxhmenti do duhet të hartonte një plan veprimi për përmirësimin e kontrolleve respektivisht llogarive që lidhen me gjetjet e auditorit që kanë shkaktuar modifikim të opinionit të auditimit. Mungesa e këtij plani ka rezultuar me përsëritje të dobësive edhe në vitin 2016.
Çështja 6:	Jo	Për arsye të procedurave administrative dhe financiare, nuk ka qenë e mundur që Komisioni i Auditimit të themelohet në vitin 2017	Agjencia e Shërbimet të Navigacionit Ajror, është themeluar në janar të vitit 2016, në bazë të Ligjit Nr. 04/L-250 për Agjencinë e Shërbimet të Navigacionit Ajror dhe funksionon si organizatë buxhetore. Udhëzimi Administrativ Nr. 11/2010 për Themelimin dhe Funkcionimin e Komitetit të Auditimit në Subjketin e Sektorit Publik, Neni 2, përcakton subjektet që duhet ta zbatojnë këtë Udhëzim. Pjesë e këtyre subjekteve është edhe AShNA dhe auditimi ynë ka konstatuar që ky Udhëzim ende nuk është zbatuar.

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA / REPUBLIC OF KOSOVA

ZYRA KOMBËTARE E AUDITIMIT
NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE
NATIONAL AUDIT OFFICE

Br. Dokumenta: 24.23.1-2016-08

IZVEŠTAJ REVIZIJE

O FINANSIJSKIM IZVEŠTAJIMA AGENCIJE ZA VAZDUŠNO NAVIGACIJSKE USLUGE

ZA GODINU ZAVRŠENU SA 31 DECEMBROM 2016 GODINE

Priština, Jun 2017

Nacionalna Kancelarija Revizije Republike Kosova je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole, koja prema Ustavu i zakonima zemlje uživa funkcionalnu, finansijsku i operativnu nezavisnost. Nacionalna Kancelarija Revizije obavlja revizije regularnosti i performanse i za svoj rad odgovara Skupštini Kosova.

Naša misija je da doprinesemo zdravom finansijskom upravljanju u javnoj upravi. Mi obavljamo revizije u skladu sa međunarodno priznatim standardima revizije u javnom sektoru i sa najboljim evropskim praksama.

Izveštaji Nacionalne Kancelarije Revizije na direktan način promovišu odgovornost javnih institucija pošto oni pružaju održivu osnovu za zahtevanje odgovornosti od strane menadžera svake budžetske organizacije. Tako mi povećavamo poverenje u trošenju javnih fondova i odigravamo aktivnu ulogu u obezbeđivanju interesa poreskih platiša i ostalih interesnih strana u povećanju javne odgovornosti.

Generalni Revizor je odlučio o revizorskom mišljenju o Godišnjim Finansijskim Izveštajima Agencije za Vazdušno Navigacijske Usluge, u konsultaciji sa Pomoćnikom Generalnog Revizora Valbon Bytyqi koji je nadgledao reviziju.

Izveštaj i izdato mišljenje su rezultat revizije izvršene od strane Ilir Abazi - Vođa revizorskog tima, sa članovima tima Mirlinda Beqiri i Hysen Boqolli, pod upravljanjem Rukovodioca Departmana Revizije - Bujar Sejdiu.

TABELA SADRŽAJA

Opšti sažetak 4

1 Godišnji finansijski izveštaji i ostale obaveze za spoljno izveštavanje 6

2 Upravljanje 10

3 Finansijsko Upravljanje i Kontrola 15

Dodatak I: Pristup i metodologija revizije 25

Dodatak II: Objašnjenja različitih vrsta mišljenja revizije primenjenih od strane NKR ... 26

Dodatak III: Komentari AVNU-a na nalaze izveštaja revizije 29

Opšti sažetak

Uvod

Ovaj izveštaj rezimira glavna pitanja koja proističu sa revizije Godišnjeg Finansijskog Izveštaja Agencije za Vazdušno Navigacijske Usluge za 2016 godinu – koji određuje Mišljenje koje je dato od strane Generalnog Revizora. Pregled finansijskih izveštaja za 2016 godinu je izvršen u skladu sa Međunarodnim standardima revizije Vrhovnih Institucija Revizije. Naš pristup je uključio testiranja i procedure koje su bile potrebne da dođemo do mišljenja u vezi sa finansijskim izveštajima. Preduzeti pristup revizije je predstavljen u Spoljnom Planu Revizije[1], od datuma 27/11/2016.

Naša revizija se fokusira na (detaljno je dato u Dodatku 1):

Nivo rada obavljenog od strane Nacionalne Kancelarije Revizije za završetak revizije za 2016 godinu, direktno odražava kvalitet unutrašnje kontrole sprovedene od strane menadžmenta Agencije za Vazdušno Navigacijske Usluge.

Mišljenje Generalnog Revizora

Ne modifikovano mišljenje sa isticanjem pitanja

Godišnji finansijski izveštaji *predstavljaju objektivan i istinit prikaz* u svim materijalnim aspektima.

Isticanje pitanja

Skrećemo vašu pažnju na činjenicu da završni budžet za plate i dnevnice potcenjivan za 41,000€, izvori potrošenih fondova su potcenjivani za 23,000€ i vrednost imovine nije ispravno obelodanjivana. Za opširnije vidite Odeljak 1.2 ovog Izveštaja.

Dodatak II, objašnjava različite vrste mišljenja koja se primenjuju od strane Nacionalne Kancelarije Revizije.

Želimo da se zahvaljujemo generalnom Direktoru i njegovom osoblju na saradnji tokom celog revizorskog procesa.

[1] Pojam "Spoljni Plan Revizije" je zamena pojma "Memorandum Planiranja Revizije"

Glavni zaključci i preporuke

Isticanje pitanja u mišljenju revizije odražava slabosti u kontrolama radi potvrđivanja pravilnog predstavljanja budžeta, troškova, i vrednovanja imovine.	Generalni Direktor treba da analizira razloge za isticanje pitanja u 2016 godini i da identifikuje akcije koje su potrebne da se obezbedi ispravno i realno prikazivanje finansijskih izveštaja u 2017 godini (vidi pitanje 1).
Proces pripreme nacrt GFI je slabo upravljan, sa nekim finansijskim greškama i obelodanjivanja. i ostali zahtevi za izveštavanje nisu uvek ispunjeni.	Generalni Direktor treba osigurati da proces pripreme GFI 2017 uključuje formalni i efektivni menadžerski pregled i izjava za GFI da se potpisuje samo nakon sprovođenja svih neophodnih mera (vidi pitanje 1).
Aranžmani upravljanja koji se odnose na proces samo-ocenjivanja i upravljanju rizikom nije dovoljno shvaćen od strane menadžmenta i odgovor prema pokrenutim pitanjima u prethodnom finansijskoj reviziji ne adresirajukao što se zahteva za razvoj i poboljšanje organizacije.	Generalni Direktor treba treba da osigura da su aranžmani upravljanja pregledani na kritički način kako bi se osigurao da proces samo-ocenjivanja, upravljanju rizikom i preporuke iz prethodne godine aktivno adresiraju i ključna pitanja/progresi izveštavaju menadžmentu na mesečnom nivou (vidi pitanja 2 - 6).
Postoje slabosti u nekim važnim finansijskim sistemima i kontrole uključujući i prijema i troškova, upravljanju imovine, implementiranje ugovora i upravljanju obaveza.	Generalni Direktor treba da primeni detalju procenu procesu upravljanja i registracije imovine i ostalih zabrinjavajućih područja koja su naglašena u ovom izveštaju kako bi se identifikovali razlozi za pojavu slabosti kao i akcije koje su potrebne t'za njihovo adresiranjeta (vidi pitanja 7 - 12).

Odgovor Generalnog Direktora

Generalni Direktor je uzeo u obzir detaljne nalaze i zaključke revizije. Komentari Generalnog Direktora u vezi sa pitanjima o kojima se nismo složili su dati detaljno u Dodatku III.

1 Godišnji finansijski izveštaji i ostale obaveze za spoljno izveštavanje

Uvod

Naš pregled Godišnjih Finansijskih Izveštaja (GFI-a) uzima u obzir usklađenost sa okvirom izveštavanja kao i kvalitet i tačnost informacija koje su predstavljene u GFI-a. Mi takođe uzimamo u obzir izjavu koja je data od strane Glavnog Administrativnog Službenika i Glavnog Finansijskog Službenika, kada se GFI dostavljaju Ministarstvu Finansija (MF).

Izjava o predstavljanju GFI uključuje izvestan broj tvrdnji u vezi usklađenosti sa okvirom izveštavanja i kvalitetom informacija u okviru GFI-a. Ove tvrdnje imaju za cilj da pružaju sigurnost Vladi da su pružene sve relevantne informacije radi osiguranja da se može preduzeti jedna sveobuhvatna revizija.

1.1 Revizorsko Mišljenje

Ne modifikovano mišljenje sa isticanjem pitanja

Revidirali smo GFI Agencije za Vazdušno Navigacijske Usluge (AVNU) za godinu završno sa 31 Decembrom 2016, koji uključuju izveštaj prijema i isplata u gotovom novcu, izveštaj o izvršenju budžeta kao i objašnjavajuće beleške finansijskih izveštaja.

Prema našem mišljenju, Godišnji Finansijski Izveštaji, za godinu završno sa 31 decembrom 2016, predstavljaju objektivan i istinit prikaz u svim materijalnim aspektima, u skladu sa Međunarodnim Standardima Računovodstva za Javni Sektor (računovodstva gotovog novca), Zakonom br. 03/L-48 o Upravljanju Javnim Finansijama i Odgovornostima (sa izmenama i dopunama) i Pravilnikom MF, Br. 01/2017 o Godišnjem Finansijskom Izveštavanju Budžetskih Organizacija.

Osnova za Mišljenje

Izvršili smo reviziju u skladu sa Međunarodnim Standardima Revizije Vrhovnih Institucija Revizije (MSVIR). Prema ovim standardima naše odgovornosti su opisane ispod kod dela 'Odgovornosti Revizora za Reviziju Finansijskih Izveštaja'. Verujemo da su revizorski dokazi koje smo prikupili dovoljni i odgovarajući za obezbeđivanje osnove za naše mišljenje.

Isticanje pitanja

Skrećemo vašu pažnju na činjenicu da:

- U izveštaju prijema i isplate na gotov novac, Izvori fondova su potcenjivani za 23,000€, a kod izlaska gotovog novca troškovi za robe i usluge su precenjivani za oko 1,000€;
- Završni budžet za plate i dnevnice u tabeli izvršenja budžeta je potcenjivan za 41,000€; i
- Kapitalna imovina obelodanjena u GFI je bila 148,705€, i uključuje samo isplate 2016 godine za kapitalne investicije, ne uključujući i vrednost imovine u prethodnim godinama. U finansijskim izveštajima 2015 godine kapitalna imovina bila u neto vrednosti 9,490,327€. takođe u GFI nije predstavljena vrednost ne kapitalne imovine i zaliha.

Odgovornost menadžmenta i odgovornih ljudi za upravljanje i GFI

Generalni Direktor AVNU-a je odgovoran za pripremu i pravilno prikazivanje finansijskih izveštaja prema Međunarodnim Standardima Računovodstva na Javnom Sektoru- Finansijsko Izveštavanje na osnovu Računovodstva Gotovog Novca je modifikovan i odgovoran je za unutrašnje kontrole koje menadžment određuje kao potrebne za omogućavanje pripremu finansijskih izveštaja, bez materijalnog pogrešnog prikazivanja izazvano prevarom ili greškom. To uključuje sprovođenje Zakona br. 03/L-048 o Upravljanju javnih Finansija i Odgovornosti (sa dopunama i izmenama). Direktor je odgovoran za osiguranje nadgledanja procesa finansijskog izveštavanja AVNU-a.

Odgovornost Generalnog Revizora za reviziju GFI

Naša je odgovornost da na osnovu naše revizije izrazimo mišljenje o GFI. Revizija je izvršena u skladu sa MSVIR. Ovi standardi zahtevaju da se pridržavamo etičkih zahteva i da planiramo i izvršimo reviziju kako bismo stekli razumnu sigurnost o tome da finansijski izveštaji ne sadrže materijalno pogrešna prikazivanja.

Razumna sigurnost je visoki stepen sigurnosti međutim ne garantuje da će revizija koja se vrši u skladu sa MSVIR uvek identifikovati materijalno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Materijalno pogrešna prikazivanja se mogu pojaviti usled prevare ili greške a smatraju se materijalnim ukoliko, ona individualno ili u grupi mogu da utiču na odluke korisnika koje se donose na osnovu ovih GFI.

Revizija uključuje obavljanje postupaka radi dobijanja dokaza u vezi sa finansijskim informacijama i obelodanjivanjima u GFI. Izabrani postupci zavise od procene revizora, uključujući i procenu rizika od materijalno pogrešnih prikazivanja u GFI bilo da se ona pojavljuju usled prevare ili greške. Tokom procene rizika, revizor uzima u obzir unutrašnje kontrole koje su relevantne za sastavljanje finansijskih izveštaja od strane entiteta, kako bi dizajnirao revizorske postupke koje su odgovarajući za okolnosti entiteta, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efektivnosti unutrašnjih kontrola entiteta.

Revizija uključuje i procenu prikladnosti korišćenih računovodstvenih politika, opravdanost računovodstvenih procena izvršenih od strane menadžmenta, kao i procenu prezentacije finansijskih izveštaja.

1.2 Usklađenost sa zahtevima za GFI i ostalim zahtevima za izveštavanje

Agencije za Vazdušno Navigacijske Usluge, je osnivana u januaru 2016 godine, na osnovu Zakona Br. 04/L-250 o Agenciji za Vazdušno Navigacijske Usluge. Pre 2016 godine AVNU funkcionisala pod statusom javne kompanije sa imenom Međunarodni Aerodrom Priština– Vazdušna Kontrola "Adem Jashari", i sa tim statusom funkcionisala od 2011 godine, odnosno od koncesije terminalnih usluga Međunarodnog Aerodroma Prištine. Ovom prilikom je odvojena Kontrola Vazdušnog Saobraćaja s jedne strane i Terminalske Usluge s druge strane, a do tog vremena su funkcionisale kao javno preduzeće pod imenom Međunarodni Aerodrom Priština "Adem Jashari". A.D.

AVNU funkcioniše kao nezavisna budžetska organizacija i treba da deluje u skladu sa politikama, zakonodavstvom i pravila javne administracije. Do 2015 godine za godišnje finansijsko izveštavanje su primenjeni Međunarodni Standardi Finansijskog Izveštavanja sa akruelnom bazom računovodstva. Prelaskom na budžetsku organizaciju AVNU treba da primeni Međunarodne Standarde Računovodstva za Javni Sektor sa bazom računovodstva na gotovom novcu /cash.

Takođe od AVNU se zahteva da izveštava u skladu sa određenim okvirom izveštavanja i sa ostalim zahtevima za izveštavanje. Mi smo uzeli u obzir:

- Usklađenost sa Pravilnikom MF. Br. 01/2017 o Godišnjem Izveštavanju od BO;
- Zahteve ZUJFO br. 03/L-048 , izmenjen i dopunjen Zakonom br. 03/L-221, Zakonom br. 04/L-116 i Zakonom br. 04/L-194;
- Usklađenost sa Finansijskim Pravilom br. 01/2013;
- Usklađenost sa Finansijskim Pravilom br. 02/2013;
- Usklađenost sa Finansijskim Pravilom br. 03/2011;
- Usklađenost sa Finansijskim Pravilom br. 06/2011;
- Akcioni plan za adresiranje preporuka;
- Zahteve Procedura za Finansijsko Upravljanje i Kontrole (FUK); i
- Plan nabavke i izveštaj javnih potpisivanih ugovora, itd.

Pokrenuta pitanja u Memorandumu Revizije od datuma 15/12/2016, o okviru izveštavanja nisu adresirane u potpunosti. U nacrt GFI su bile potrebne neka finansijska korigovanja i dali smo neke sugestije za poboljšanje njihovog kvaliteta. U kontekstu završnih GFI, osim predstavljenih pitanja na isticanju pitanja kod mišljenja revizije, identifikovali smo i druge nedoslednosti kao:

- U beleškama 2, 3, 4 i 6, troškovi su pogrešno predstavljeni kao realizovani od fonda sopstvenih prihoda a ne od namenjenih prihoda, a završni budžet prema vrsti troškova za plate i dnevnice i komunalije nisu obelodanjivane;
- Kontingentne obaveze nisu obelodanjivane, a kod neizmirenih obaveza nedostaju informacije o roku isplate računa; i
- Informacije o ne zatvorenim avansima nisu kompletne.

Nalazi ukazuju na nedostatak kritičkog pregleda GFI-a od strane menadžmenta, koji je potreban za potvrđivanje njihove tačnosti i potpunosti i za potvrđivanje primenu svih ostalih zahteva za izveštavanje.

Izjave od strane glavnog Administrativnog i Glavnog Finansijskog Službenika, povodom dostavljanja GFI u Ministarstvu finansija može se smatrati ispravnim.

U kontekstu ostalih zahteva za spoljno izveštavanje, identifikovali smo:

- Nisu izvršene usaglašavanja sa MF/Trezorom za troškove TM1, TM2 i TM3; i
- Do Oktobra 2016, nije izvršeno mesečno izveštavanje neizmirenih obaveza u MF/Trezor.

1.3 Preporuke za prvi deo izveštaja

Za gore navedeno pitanje preporučujemo da:

Preporuka 1 Generalni Direktor treba osigurati da je izvršena analiza za određivanje razloga za Isticanju Pitanja. Treba preduzeti konkretne akcije za sistematsko i pragmatsko adresiranje za uklanjanje finansijskih grešaka u GFI i za osiguranje tačno izveštavanje kapitalne imovine; i

Preporuka 2 Generalni Direktor treba osigurati da su uspostavljene efektivne procese radi potvrđivanja da plan izrade GFI 2017 adresira sva pitanja koja se odnose na usklađenost, uključujući i ostale zahteve za spoljno izveštavanje. Ovo takođe treba da obuhvati pregled nacrt GFI-a od menadžmenta, sa posebnim fokusom na oblasti od visokog rizika i/ili oblastima gde su identifikovane greške u prethodnoj godini.

2 Upravljanje

Uvod

Efektivni aranžmani upravljanja su ključni za AVNU-a da uspešno upravlja izazovima sa kojima se suočava i da obezbedi pružanje boljih usluga u korist poreskih obveznika i ostalih korisnika usluga.

Ključni instrument za podršku efektivnog upravljanja je sprovođenje revizorskih preporuka jer ovo pokazatelj koliko je menadžment odlučan na poboljšanje postojećih procesa i unutrašnjih kontrola. Na sličan način, upitnik za samo-ocenjivanje obezbeđuje okvir za razvoj proširenih aranžmana upravljanja. Važno je da dati odgovori budu potporni relevantnim dokazima.

Ostali deo pregleda aranžmana upravljanja odražava pregled:

- oblastima i aranžmana upravljanja gde su potrebna važna poboljšanja i gde mi verujemo da naše preporuke mogu izazvati pozitivna poboljšanja, uključujući i pregled sistema Unutrašnje Revizije; i
- oblastima finansijskog upravljanja i kontrole koje su identifikovane kroz našeg revizorskog rada, uključujući i specifičan rad u pravcu pitanja usaglašenosti u ključnim sistemima prihoda i troškova (ove oblasti su pregledane u poglavlju 3 ovog Izveštaja).

Opšti zaključak o upravljanju

Uprkos angažovanja menadžmenta za stvaranje pogodne sredine kontrole i upravljanja, i dalje postoje brojne oblasti gde su potrebne važne razvoje. Sistem finansijskog upravljanja i kontrole nije bio dovoljno efektivan za sprečavanje evidentiranih slabosti na ovom izveštaju. Postoji određeni broj slabosti upravljanja, posebno u vezi sa procesom samo-ocenjivanja, upravljanjem rizika i unutrašnje menadžersko izveštavanje. Unutrašnja Revizija samo delimično podržala menadžment u pružanju sigurnosti u funkcionisanju unutrašnjih kontrola. ostali aranžmani koji podržavaju razvoj upravljanja, kao efektivni odgovor prema revizijskim preporukama treba razvijati dalje. Menadžment nije dokazao istinski proces pregleda i sigurnost u sprovođenju zakonodavstva i ostalih procesa nadgledanja.

U aspektu usaglašenosti sa zakonodavstvom, naša revizija je obelodanjivala postojanje nekih slabosti koje uključuju kupovine kroz nabavke i upravljanje ugovora, to kao rezultat ne sprovođenja pravila nabavki i nedovoljnog nadgledanja od strane menadžmenta. Delovanje jednog adekvatnog sistema za upravljanje imovine i finansijskih obaveza još nije postavljena.

2.1 Napredak u sprovođenju preporuka iz prethodne godine

Do 2015 godine, GFI AVNU-a su revidirani od privatnih nezavisnih revizorskih kompanija. U izveštaju revizije 2015 godine, pokrenuta su pitanja u oblasti finansija, upravljanja imovine i upravljanja obaveza.

Pitanje 3 – Nedostatak Akcionog Plana – Prioritet visoki

Nalaz	AVNU nije pripremila neki akcioni plan za adresiranje pokrenutih pitanja u revizorskom izveštaju 2015 godine izvršenog od strane spoljnih nezavisnih revizora. Ovo odražava nedostatak fokusa od strane menadžmenta radi osiguranja da postojeće slabosti i potencijalne prepreke blagovremeno adresiraju. Takav pristup je potreban za upravljanje kontinuirano poboljšanje u celoj organizaciji.
Rizik	Zahtevana poboljšanja operativnih i ostalih procesa može da se ne sprovedu rezultirajući na trajnu organizacionu neefikasnost i slabu vrednost za novac u praksama nabavke.
Preporuka 3	Generalni Direktor treba osigurati pripremu jednog akcionog plana, koji određuje vremenske rokove za sprovođenju preporuka spoljnog revizora, sa identifikovanim odgovornim osobljem, uz fokusiranje najpre u važnijim oblastima.

2.2 Upitnik samo-ocenjivanja komponente FUK-e

MF je izradila jednu detaljnu listu samo-ocenjivanja za budžetske organizacije kako bi se podržali efektivni aranžmani upravljanja. Za sve preduzete revizije testirali smo kvalitet upitnika samo-ocenjivanja FUK koji su dostavljeni Ministarstvu, uz procenu po jednog ključnog pitanja za svake komponente upitnika. Rezimirali smo u nastavku naše nalaze za AVNU i sažetak našeg rada u svim revizijama će se konsolidovati na GFI. Ovo nema za cilj da daje komentare o kvalitetu celog upitnika samo-ocenjivanja nego će odražavati stanje za nekih ključnih pitanja radi podrške naporima MF-a u povećanju efektivnosti procesa i razvoju sistema FUK-a u celini.

Pitanje 4 - Upitnik samo-ocenjivanja i upravljanje rizika- Prioritet visoki

Nalaz

Kao deo revizije, pregledali smo ključna pitanja aranžmana upravljanja i našli smo da:

- AVNU nije ispunila zahtev MF-a i nije popunjavala upitnik o samo-ocenjivanju. Ova situacija desila zbog nedostatka jasnoće unutar organizacije koja se odnosi na važnost ovog upitnika i onom ko je odgovorni službenik koji koristi ove mehanizme za podržavanje operativnih poboljšanja. Proces tranzicije takođe uticao na ne popunjavanje ovog upitnika; i

- Procedure FUK-a određuju da svaka organizacija treba uspostaviti efektivan proces upravljanja finansijskih i operativnih rizika. Iako je uspostavljena upravljanje rizika u vezi sa tehničkim operacijama, AVNU nije razvijala neki formalni proces za upravljanje rizika prema zahtevima FUK-a. To se desilo zbog nedostatka raspodele odgovornosti kod osoblja u vezi sa upravljanjem rizika.

Rizik

Slabi aranžmani upravljanja otežavaju postizanje strateških i operativnih ciljeva, i na taj način oslabe kvalitet pružanih usluga za građane kroz neefikasnih i ne efektivnih aktivnosti. Nedostatak samo-ocenjivanja onemogućava identifikovanje slabosti u unutrašnju kontrolu i efektivnih akcija za njihovo adresiranje. Nedostatak jednog formalnog procesa za upravljanje rizika smanjuje mogućnost menadžmenta za sprečavanje i/ili kontrolu rizika u vezi sa postizanjem ciljeva.

Preporuka 4 Generalni Direktor treba da analizira razloge nedostatka aranžmana upravljanja u vezi sa upitnikom o samo-ocenjivanju i upravljanju rizika. Za upitnik o samo-ocenjivanju treba primeniti mehanizam za potvrđivanje njegove tačnosti i za osiguranje prateće dokumentacije. Direktor takođe treba osigurati da do 1 Oktobra 2017 delegirana direktna odgovornost za upravljanje rizika i da osigurava sistematsko izveštavanje i nadgledanje za sprovođenje zahteva ovog procesa.

2.3 Specifični pregledi upravljanja

Naš angažman u posebnim oblastima za poboljšavanje upravljanja zasnovan je kroz revizorsko planiranje, imajući u vidu kontekst unutar koga AVNU deluje i izazove sa kojima se suočava.

2.3.1 Menadžersko izveštavanje i odgovornost

Menadžment treba da sprovedi niz unutrašnjih kontrola kako bi se osigurao da finansijski sistemi pravilno funkcionišu. Važno je da one uključuju adekvatno izveštavanje kod menadžmenta kako bi omogućile efektivan i blagovremen odgovor nad identifikovanim problemima. Menadžment uspostavio organizacionu strukturu i linije komuniciranja i informisanja kroz izveštavanja o operativnim i finansijskim aktivnostima organizacije.

Pitanje 5 – Unutrašnje menadžersko izveštavanje – Prioritet srednji

Nalaz AVNU uspostavila organizacionu strukturu i menadžment se upozna privremeno o operativnim i finansijskim aktivnostima organizacije. Iako proces unutrašnjeg izveštavanja kod menadžmenta je funkcionalan, u nekim slučajevima kvalitet formalnog izveštavanja ne pruža adekvatnu osnovu za podizanje efektivnosti finansijskog upravljanja i kontrole uopšte.

Rizik Slab kvalitet u nekim unutrašnjim izveštavanjima može da smanjuje sposobnost menadžmenta unutar organizacije. To dovodi do operativnim, organizacionim i finansijskim slabostima i smanjenju mogućnosti da menadžment reagira blagovremeno nad finansijskim i/ili operativnim izazovima.

Preporuka 5 Generalni Direktor treba da pregleda aktuelni format menadžerskog izveštavanja i da osigurava potrebna i pogodna poboljšanja finansijskog i operativnog izveštavanja kod visokog menadžmenta. Kvalitetna menadžerska izveštavanja su neophodne za podršku efektivnog upravljanja delatnosti organizacije.

2.4 Sistem unutrašnje revizije

AVNU ima Jedinicu za Unutrašnju Reviziju (JUR) koja funkcioniše sa jednim revizorom. Za izvršenje efektivne revizije potreban je sveobuhvatni program rada koji odražava finansijske i operativne rizike, i pruža dovoljno sigurnost o efektivnosti unutrašnje kontrole. Uticaj izveštaja Unutrašnje Revizije treba suditi po značaju koji daje menadžment adresiranju preporuka i prema podršku koju pruža efektivni Komitet Revizije.

U početku, godišnjim planom revizije su planirane deset (10) revizije, uključujući reviziju budžeta i troškova, prihoda, upravljanju osoblja, nabavki, itd. Do kraja Avgusta 2016 samo jedna revizija je završena. Na kraju Avgusta godišnji plan unutrašnje revizije je promenjen i usvojen od strane menadžmenta. Pregledani godišnji plan predvideo šest (6) revizije, a do kraja godine realizovano četiri (4) revizije: revizija prihoda, upravljanje službenih vozila, Plan nabavke i upravljanje ugovora kao i procedure nabavki (ove dve revizije su fuzionirane na jedan zajednički izveštaj). Takođe, pripremljen i izveštaj o sprovođenju revizorskih preporuka 2015 godine o upravljanju informativne tehnologije.

Pitanje 6 – Slabosti u sistemu unutrašnje revizije – Prioritet visoki

Nalaz

Postoje nekoliko pitanja u vezi sa sistemom unutrašnje revizije:

- Samo ograničeni broj planiranih revizija je izvršeno tokom 2016 godine. Tokom perioda januar-avgust 2016 završena samo jedna (1) od deset (10) planiranih revizija, a do kraja godine su realizovane tri (3) revizije; i
- Realizovane revizije nisu pokrile oblasti od rizika kao što su budžet i troškovi, upravljanje osoblja i upravljanje imovine; i
- AVNU još nije osnivala Komitet Revizije (KR). U statutu JUR-a planirano da se komitet revizije osniva u početku 2018 godine.

Ovi rezultati odražavaju nedostatak spremnosti menadžmenta za upoznavanje i maksimizovanja koristi od unutrašnje revizije za traženje sigurnosti za efektivno funkcionisanje unutrašnjih kontrola.

Rizik

Nepotpuni program revizije koji ne uključuje oblasti od rizika utiče na ne identifikovanje i ne adresiranje na vreme slabosti u kontrolama rezultirajući na operativnu neefikasnost i mogući finansijski gubitak. Nedostatak KR-a smanjuje ulogu JUR-a u poboljšanju sistema unutrašnje kontrole.

Preporuka 6

Za postizanje maksimalne koristi od aktivnosti unutrašnje revizije, Generalni Direktor treba osigurati osnivanje KR-a. Godišnji plan revizije treba biti osnivan na riziku i da se sprovodi od strane JUR-a. KR treba pregledati na kritičan način planove i rezultate unutrašnje revizije. Takođe treba da pregleda preduzete akcije od strane menadžmenta u vezi sa preporukama unutrašnje revizije.

3 Finansijsko Upravljanje i Kontrola

Uvod

Naš rad za FUK izvan oblasti Upravljanja pomenutih u drugom poglavlju, odražava detaljni preduzeti rad za sisteme prihoda i rashoda. Kao deo toga, mi razmatramo upravljanje budžeta, pitanja nabavke i ljudskih resursa kao i imovine i obaveze.

Zaključak o Finansijskom Upravljanju i Kontrolu

Od 2016 godine AVNU funkcioniše kao budžetska organizacija koja se administrira nezavisno u skladu sa važećim zakonima republike Kosova. Menadžment AVNU-a shvati značaj jačih kontrola nad troškovima i prihodima i potrebu za više kontrola. naša revizija je otkrila postojanje nekih slabosti usklađivanja posebno u vezi sa upravljanjem ugovora i obaveza, javne nabavke, i upravljanja imovine. To se desilo kao rezultat ne sprovođenja propisa i nedostataka adekvatnog nadgledanja od strane menadžmenta, od kojeg se zahteva da osigurava ispunjenje svih zakonskih obaveza.

U kontekstu finansijskih sistema, kontrole nad niz oblasti troškova zahtevaju daljne poboljšanje. Finansijsko upravljanje i efektivna kontrola zahtevaju procese pregleda i prateća uputstva koja osiguraju potpuno sprovođenje zakona, unutrašnjih propisa i ostalih procesa kontrole. Naši zaključci se osnivaju na procenu revidiranih dosijea i menadžmentu su pružene potpune detalje oko toga.

3.1 Planiranje i izvršenje budžeta

Mi smo razmotrili prikupljene prihode, izvore budžetskih fondova, i trošenje fondova prema ekonomskim kategorijama. To je istaknuto na donjim tabelama:

Tabela 1. Prihodi (u €)

Opis	Početni budžet	Završni budžet	2016 Prijemi
Namenjeni prihodi[2]	2,810,000	2,810,000	2,705,866
Ukupno	**2,810,000**	**2,810,000**	**2,705,866**

AVNU se finansira isključivo od namenjenih prihoda i deponiranih na Budžet Kosova. Namenjeni prihodi se koriste kao izvor finansiranja sa prioritetom za isplatu troškova, pre dodele i korišćenja drugih izvora finansiranja.

[2] Namenjeni prihodi – su javni novac koji su dobijeni iz posebnih izvora prihoda i zakonom se zahteva da se dodele jednoj Nezavisnoj Agenciji.

Tabela 2. Izvori budžetskih fondova (u €)

Opis	Početni budžet	Završni budžet[3]	2016 Izvršenje
Izvori fondova:	2,810,000	**3,010,000**	**2,928,967**
Grant Vlade -Budžet	-	200,000	200,000
Namenjeni prihodi	2,810,000	2,810,000	2,728,967

Završni budžet u odnosu na početnim je povećan za 200,000€. Ovo povećanje je rezultat odluke Vlade za pokrivanje budžetskog deficita za kategoriju plate i dnevnice.

U 2016 godini, AVNU koristila 97% završnog budžeta ili 2,928,967€ što odražava zadovoljavajući nivo budžetske performanse.

Tabela 3. Trošenje fondova prema ekonomskim kategorijama (u €)

Opis	Početni budžet	Završni budžet	2016 Izvršenje
Troškovi fondova prema ekonomskim kategorijama:	**2,810,000**	**3,010,000**	**2,928,967**
Plate i Dnevnice	2,040,973	2,240,973	2,200,358
Roba i Usluge	522,527	522,527	482,290
Komunalije	46,500	46,500	46,319
Kapitalne investicije	200,000	200,000	200,000

3.1.1 Prihodi

Realizovani prihodi u 2016 bili u iznosu od 2,705,866. One se odnose na prihodima pruženja usluga vazdušne navigacije. Prikupljeni prihodi se smatraju namenjeni prihodi, koji se deponuju u Fond Kosova i koriste se od strane AVNU. Prihodi su registrovani u ISFUK u određenim ekonomskim kodovima i izvršene su redovna mesečna usklađivanja sa MF/Trezorom.

Pitanje 7 – Slabosti u upravljanju prihoda - Prioritet srednji

Nalaz iako AVNU uspostavila kontrole nad prihodima, naša revizija je otkrila sledeće slabosti:

- Kašnjenje u registraciji prihoda u ISFUK i kašnjenje u plaćanju računa od strane Međunarodnog Aerodroma Prištine upravljen od koncesionara Limak & Airports de Lyon;

[3] Završni Budžet – odobreni budžet od strane Skupštine koji je kasnije prilagođen od strane Ministarstva Finansija

- AVNU fakturiše na mesečnom nivou za sletanje aviona na osnovu njihove težine od 5,2€/ton. Faktura se priprema na osnovu podataka koji AVNU prima od "Limak". Otkrili smo da tokom prve polovine 2016 generisani podaci od strane departmana unutar AVNU-a nisu u skladu sa podacima primljenih od strane "Limak". Ova ne usklađivanja adresirana u drugoj polovini godine i podaci se usklađuju; i

- Provizije za bankarske transfere povodom prikupljanja prihoda nisu tretirana i obračunata pravilno iako su vrednosti bile ne-materijalna.

Rizik

Identifikovane slabosti odražavaju ne efektivne kontrole u nekim periodima u procesu fakturisanja, registracije i prikupljanja prihoda. To rezultira na neusklađenost sa zakonskim zahtevima i može rezultirati potencijalnim finansijski gubitkom.

Preporuka 7

Generalni Direktor treba osigurati da da je preduzet pregled kontrola u vezi sa upravljanjem prihoda i da su kontrole re-dizajnirane po potrebi. Pregledani procesi treba da osiguraju da razlike između podataka Limak-a i AVNU-a identifikovani na vreme i da su procedure efektivne za sprečavanje potencijalnih ne usklađivanja.

3.1.2 Plate i dnevnice

Plate i Dnevnice se isplaćuju kroz centralizovanog sistema. Na kraju godine AVNU imala 150 zaposlenih od 160 koliko su odobreni Zakonom o Budžetu 2016 godine. AVNU se upravlja od strane Generalnog Direktora (GD) i dva zamenika direktora, koji su imenovani od strane Vlade na kraju juna 2016. Zakonom 04/L-250 utvrđeno da nadoknada i druge beneficije za GD-a i zamenika-direktora, kao i odgovornosti, kriterijumi i procedure za imenovanje i razrešenje zamenika-direktora se vrše podzakonskim akata koji se izdaju od strane Vlade. Na kraju 2016 godine, Vlada izdala podzakonski akt za imenovanje i razrešenje zamenika-direktora, ali ne i podzakonski akt za nadoknadu i beneficije GR i zamenika-direktora. Ovim zakonom je određeno da GR podzakonskim aktom reguliše funkcionisanje položaja osoblja. Na kraju 2016 godine, GR je usvojio Uredbu o Unutrašnjoj Organizaciji i Funkcionisanju Agencije, i među ostalom, definisano da upravljanje osoblja i aspekti zapošljavanja reguliše Zakonom o Službenicima. Do odobrenja ove uredbe, regrutovanje i upravljanje osoblja je tretirano Zakonom o Radu.

Pitanje 8 – Upravljanje osoblja – Prioritet srednji

Nalaz

Testiranja pokazuju da menadžment nije efektivno sprovodio postojeće kontrole za osiguranje usklađenosti sa relevantnim zakonima i uredbama. Naša testiranja su identifikovala:

- Nije počeo sprovođenje Informativnog Sistema za Upravljanje Ljudskih Resursa (ISULR), kroz kojeg se upravljaju informacije za svaki dosije osoblja;
- Departman Ljudskih Resursa (DLR) nije pripremio individualni Godišnji Plan Osoblja. Slobodne pozicije još nisu ispunjene;
- Ugovori o radu nisu ažurirani tokom 2016 radi usklađenja sa novom statusom organizacije ali sadrže informacije koje se povezuju sa organizacijom kao javno preduzeće. Nakon usvajanja uredbe o sistematizaciji radnih mesta u 2017, radni ugovori su konvertirani na Akt Imenovanja prema zahtevima Zakona o Civilnoj Službi; i
- Radno iskustvo jednog radnika nije ispravno obračunata. Radno iskustvo je obračunato i vreme praktičnog rada. Takođe, nedostajala odluka izdata od strane DLR o priznavanju godine iskustva za nadoknadu na osnovu radnog iskustva.

Rizik

Identifikovane slabosti u oblasti osoblja pokazuju da unutrašnje kontrole nisu bile efektivne u svim slučajevima. Osim finansijskih efekata, identifikovane slabosti, kao nedostatak plana i ne primena ISULR-a otežava efektivno upravljanje osoblja.

Preporuka 8 Generalni Direktor treba da pregleda aktuelne kontrole u sistemu ljudskih resursa i da iste ojača radi osiguranja da se upravljanje osoblja vrši u skladu sa Zakonom o Civilnoj Službi i podzakonskim aktima koji proizilaze iz ovog zakona.

3.1.3 Robe i usluge, i komunalije

Završni budžet za robe i usluge uključujući komunalije u 2016 bio 569,027€ a potrošene su 528,609€. Za 2016 godine planirani su 50 ugovora a kancelarija nabavke potpisivala 17 javnih ugovora za robe i usluge u ukupnom iznosu od 105,406€. Samo jedan ugovor je potpisivan kroz otvorenih procedura nabavke, a ostali deo ugovora je razvijen kroz procedure kotiranja cena i onim od minimalne vrednosti. Najveći deo budžeta za robe i usluge je namenjen ugovorenim uslugama, službenim putovanjima, održavanja i popravke, itd.

Pitanje 9 – Nabavka i upravljanje ugovora - Prioritet visoki

Nalaz Postoje brojne slabosti u razvoju aktivnosti nabavke kao rezultat ne efektivnog sprovođenja kontrole za osiguranje usklađenosti sa zakonima i uredbama javne nabavke. Naša testiranja su identifikovala sledeće slabosti:

- Kod procedure nabavki za "Osiguranje operisanja za usluge vazdušne navigacije" u iznosu od 69,384€, izjava pod zakletvom je potpisivana od strane pobednika tendera iako je to uslov Zakona o Javnim Nabavkama (ZJN) i bio zahtev u tenderskom dosijeu. Takođe, menadžer ovog ugovora je imenovan predsedavajući komisije za procenu tendera što je u suprotnosti sa principom dodele dužnosti utvrđenom ZJN-om;

- Ugovor za "Servisiranje i Održavanje Vozila" u ukupnom iznosu od 8,866€ je potpisivan sa samo 250€ obavezivanja sredstava, iako do kraja 2016 troškovi održavanja su planirani u iznosu od 3,000€. Štaviše, tokom implementiranja ovog ugovora obračun cena u fakturisanju usluga bio netačan. U šest (6) testiranih faktura isplate su precenjivane ukupno 136€;

- Jedan neplanirani aktivnost nabavke u iznosu od 3,300€ razvijen bez obaveštavanja CAN, a obavezivanje sredstava je obavljeno nakon potpisivanja ugovora; i

- Kod ugovora za "Snabdevanje Tonerom" u iznosu od 1,606€ obavezivanje sredstava je izvršena nakon potpisivanja ugovora i nije izrađen Plan o Upravljanju Ugovora (PUU). U dva (2) ostalih slučajeva OUU nisu ažurirani sa dovoljnim informacijama a obavezivanje sredstava sa zakašnjenjem je bilo i u šest (6) ostalih slučajeva.

Rizik Nepravilno sprovođenje propisa i uputstva o javnim nabavkama može rezultirati izborom neodgovornih ponuđača i slabu vrednost za novac u praksi nabavke. Identifikovane slabosti utiču na ne implementiranje ugovora prema ugovorenim uslovima i potencijalno neredovnim isplatama.

Preporuka 9 Generalni Direktor treba osigurati da je izvršen sveobuhvatni pregled da se utvrdi zašto u gore navedenim slučajevima zahtevi javne nabavke nisu sprovođeni u potpunosti. Unutrašnje Kontrole u vezi sa nabavkom uopšte i isplatama posebno treba ojačati radi osiguranja potpunog usaglašavanja sa ZJN-om i podzakonskim aktovima.

Pitanje 10 - Upravljanje službenih vozila - Prioritet visoki

Nalaz Od testiranja dva (2) uzoraka oko upravljanja službenih vozila identifikovali smo da:

- 12 vozila i dalje su sa neslužbenim tablicama;
- Nedostaju zahtevi za korišćenju vozila od strane korisnika; i
- Nije bilo potpunog registra informacije o kilometraži, destinacije, cilja korišćenja, potrošenog goriva, itd.

Rizik Nedostatak jednog potpunog dokumentovanog procesa ovlašćenja i korišćenja vozila može rezultirati neslužbenom korišćenjem i nepravilnim troškovima koji se povezuju sa korišćenjem vozila.

Preporuka 10 Generalni Direktor treba osigurati da upravljanje i korišćenje službenih vozila obavlja u skladu sa zakonskim zahtevima[4] na snazi. Za svaku korišćenu službeno vozilo treba da se održi potpuna i tačna informacija. Opremanje vozila sa službenim tablicama takođe treba da se adresira.

[4] Administrativno Uputstvo Br. 03/2008 o korišćenju vozila Vlade Kosova

3.1.4 Kapitalne investicije

Troškovi za kapitalne investicije su iznosili 200,000€, koliko je i bio budžet za ovu ekonomsku kategoriju. Troškovi se tiču ugovora za tehnološke investicije vazdušne navigacije koji su sklopljeni pre 2016 godine.

MF/Trezor, su sa trezora kapitalnih investicija AVNU-a izvršili jednu isplatu u iznosu od 13,286€, koja ujedno i predstavlja jeda deo obaveza koja je rezultat zahteva za izvršenje i odluke suda u vezi sa tužbom koja je podneta od strane vlasnika zemljišta koje je eksproprisano o strane Međunarodnog Aerodroma Priština (MAP).

Obaveze u vezi sa eksproprijacijom privatnih zemljišta kao deo proširenja prostora MAPO nastavljaju da budu izazov sa kojim se suočava AVNU. Aktuelni budžetski kapaciteti AVNU-a ne omogućuju uplatu ovih obaveza. Otvorena sudska pitanja u vezi sa eksproprijacijom zemljišta kao i moguće buduće isplate sa budžeta AVNU strane MF/Trezora mogu otežavati i čak onemogućiti redovno funkcionisanje operativnih aktivnosti kao rezultat finansijskih nedostataka.

Stoga je AVNU izrazilo svoju zabrinutost i zato je zatražilo tretiranje ovog pitanja sa pravnog finansijskog, administrativnog i operativnog aspekta od strane MF, Ministarstva Pravde, Međuministarske Komisije za Javna Preduzeća i od Pravne Kancelarije Premijera Kosova. Do kraja naše revizije još uvek nije postignuto neko rešenje ili službena odluka od strane ovih institucija.

Podstičemo Generalnog Direktora da u koordinaciji sa relevantnim institucijama treba da nastavi sa nalaženjem odgovarajućeg i održivog rešenja za prevazilaženje izazova koji se pojavio. Ukoliko se ne postigne održivo rešenje, Generalni Direktor treba da u koordinaciji sa MF obezbedi dodatna sredstva za isplatu obaveza koje mogu proisticiti sa izvršnih akata ili sudova kako bi se izbegao potencijali neuspeh operacija AVNU-a.

3.2 Imovine

3.2.1 Kapitalne i ne kapitalne imovine

Vrednost kapitalne imovine koja je prikazana na GFI za 2016 godinu je samo 148,705€ dok su na GFI za 2015 godinu bile prikazane imovine u neto vrednosti od 9,490,327€. Ova razlika je rezultata promene statuta organizacije i poteškoća za uredno izvršenje zatraženih prilagođavanja.

Pitanje 11 – Slabosti u upravljanju imovine - Prioritet visoki

Nalaz

Kao posledica nedostatka efektivnog sistema za upravljanje imovinom, identifikovane su sledeće slabosti:

- AVNU ne poseduje potpun i tačan spisak u vezi sa kapitalnom i ne kapitalnom imovinom koju ima na raspolaganju. Na računovodstvenom spisku trezora/ISFUK upisane su samo isplate za kapitalne investicije iz 2016 godine koje iznose 148,705€. Ostali deo imovine uključuje nepokretne imovine koje nisu upisane u ISFUK. AVNU još uvek ne poseduje potpunu listu imovine koju ne nasledila prilikom koncesije Međunarodnog Aerodroma Priština i to se desilo usled ne rešenog statusa nekih zemljišta ili imovina AVNU-a; i
- AVNU je izvršilo fizičku inventarizaciju/prebrojavanje imovine, ali nije uspela da ih upiše na izveštaju o imovini. Elektronski sistem za upravljanje imovinom e-imovina nije korišćen za upisivanje i upravljanje imovinom i potrošnim materijalom. Tokom 2016 nije obavljena ni procena imovine. Menadžment je sa zakašnjenjem odnosno u februaru 2017 osnovao komisiju za procenu, i do kraja naše revizije komisija nije izvršila posao.

Rizik

Slabosti koje su se pojavile otežavaju adekvatno upravljanje imovinom i ne predstavljaju realno stanje i vrednost imovine sa kojom raspolaže organizacija.

Preporuka 11

Generalni Direktor treba osigurati da se upisivanja i upravljanje imovinom vrši u skladu sa zahtevima pravilnika br. 02/2013. Treba se osnovati posebna komisija koja bi identifikovala praznine u sistemu i koja obezbedila da je cela imovina identifikovana i uredno upisana na imovinskom registru.

3.2.2 Potraživanja

Neprikupljeni prihodi prikazani na GFI 2016 godine su bili 410,137€. U okviru ovog iznosu uključeno je i 244,4508€, koje se tiču usluga koje su pružene tokom decembra a fakturisanje su u januaru 2017 godine. Sporazumom o razumevanju između koncesionara međunarodnog aerodroma AVNU-a utvrđeno je da se isplata obaveza vrši u roku od 30 dana nakon izdavanja fakture.

Preporuka

Nemamo preporuke u ovoj oblasti.

3.3 Neizmirene obaveze

AVNU je na GFI za 2016 godinu prikazala neizmirene obaveze u iznosu od 919,670€, od kojih 736,388€ pripadaju kapitalnim investicijama, a preostali deo od 183,282€ se tiče troškova za robe i usluge i komunalija. Ove obaveze su prenete za isplatu u 2017 godini.

Osim toga AVNU je izložena i kontingentnim obavezama, koje se nadovezuju sa eksproprijacijom zemljišta, radnim sporovima, itd.

Pitanje 12 – Slabo upravljanje obavezama - Prioritet visoki

Nalaz

AVNU nije pravilno upravljala neizmirenim obavezama. Ovo se desilo kao posledica nedostatka kontrole menadžmenta u vezi sa adresiranjem i upravljanjem obavezama. Obaveze se smatraju relativno visokim u odnosu na godišnji budžet. Prenos za isplatu u tekućoj godini predstavlja opterećenje budžeta za 2017 godinu.

Tokom testiranja uzoraka identifikovali smo kašnjenja u isplati obaveza prema snabdevačima. Kao posledica ne blagovremene uplate obaveza za kapitalni projekat "Snabdevanje navigacionim sistemima i ri-alokacije postojećih sistema", ugovorena stranka je prekinula ugovora, ostavljajući tako jedan deo projekat nedovršenim.

Do septembra 2016 godine nije bilo prijavljivanja obaveza kod MF-a iako je to adresirano kod AVNU.

Rizik Ne blagovremeno izmirivanje obaveza može dovesti do nejasnoća prema neizmirenim obavezama kao i moguće sporove između AVNU-a i ugovorenih stranaka što pri tom može rezultirati kaznama i finansijskim gubicima. Ne prijavljivanje obaveza onemogućuje MF/Trezoru odnosno Vladi da poseduje odgovarajuće i blagovremen informacije u vezi sa finansijskim obavezama AVNU-a.

Preporuka 12 Generalni Direktor treba da ojača kontrolne mehanizme kod upravljanja ugovorima, i da obezbedi da se obaveze prema snabdevačima uplaćuju u zakonski predviđanim rokovima. Ukoliko zbog nekog određenog razloga dugovi ostaju neizmereni onda se isti trebaju na vreme prijaviti MF/Trezoru.

Ovaj Izveštaj je prevod sa originalne verzije na albanskom jeziku. U slučaju nedoslednosti provladava verzija na albanskom jeziku.

Dodatak I: Pristup i metodologija revizije

Odgovornost Revizora i onih koji su odgovorni za upravljanje su detaljno prikazani u Mišljenju koje je utvrđeno u poglavlju 1.2 ovog izveštaja.

Dok je ključni rezultat našeg rada mišljenje revizije, ovaj izveštaj odražava celovitost našeg rada sa posebnim fokusom i na Pitanja Upravljanja uključujući i Finansijsko Upravljanje i Kontrolu. Ovo poslednje se zasniva u našem širem programu revizije usklađenosti koja se zasniva na riziku.

Opšti sažetak ima za cilj da prikaže glavne nalaze revizije i ključne akcije za koje se Generalni Direktor treba osigurati da su preduzete zarad adresiranja identifikovanih slabosti upravljanja/kontrole.

Detaljni izveštaj pruža opširniji sažetak nalaza naše revizije sa posebnim naglaskom na utvrđivanje razloga nalaza revizije i za pružanje odgovarajućih preporuka za njihovo adresiranje. Da bi bio potpuniji, mi smo uključili pitanja koja su identifikovana tokom pred-revizije tamo gde je to bilo relevantno. Naši nalazi su definisani kao:

Visokog prioriteta – Pitanja koja se ukoliko ne adresiraju mogu rezultirati materijalnim slabostima u unutrašnjoj kontroli, i gde će preduzeta akcija pružiti mogućnost za poboljšanje efikasnosti i efektivnosti unutrašnjih kontrola; i

Srednjeg prioriteta - Pitanja koja mogu i ne rezultirati materijalnim slabostima, ali gde će preduzeta akcija takođe pružiti mogućnost za poboljšanje efikasnosti i efektivnosti unutrašnjih kontrola.

Nalazi koji se smatraju niskog prioriteta su posebno izveštavani finansijskom osoblju.

Naše procedure su uključile pregled unutrašnjih kontrola, sistema računovodstva i supstancijalne testove kao i pridružene aranžmane upravljanja, samo do one mere do koje se smatraju potrebnim za efikasno izvršenje revizije. Nalazi revizije se ne trebaju smatrati kao da predstavljaju jednu sveobuhvatan prikaz svih slabosti koje mogu postojati, ili svih poboljšanja koje mogu da se izvrše na sistemima i procedurama koje su funkcionisale.

Dodatak II: Objašnjenja različitih vrsta mišljenja revizije primenjenih od strane NKR

(odlomak od MSVIR 200)

Oblik mišljenja

147. Revizor treba da izrazi **jedno ne-modifikovano mišljenje revizije ukoliko** se zaključi da su finansijski izveštaji pripremljeni, sa svih materijalnih gledišta u skladu sa važećim finansijskim okvirom.

Ukoliko revizor zaključi da, na osnovu prikupljenih dokaza revizije, finansijski izveštaji kao celina nisu bez materijalnih grešaka, ili nije u mogućnosti da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije da bi zaključio da su finansijski izveštaji kao celina bez materijalnih grešaka, revizor treba da izmeni mišljenje revizije na izveštaju revizora u skladu sa odeljkom "Određivanje vrste modifikacije mišljenja revizora".

148. Ukoliko finansijski izveštaji pripremljeni u skladu sa zahtevima okvira prikazivanja, ne postignu pravično prikazivanje, revizor treba da razmotri pitanje sa menadžmentom, i na osnovu zahteva primenljivog okvira finansijskog izveštavanja i načina na koji je to pitanje rešeno, da odredi da li je neophodno da se izmeni mišljenje revizije.

Modifikacije mišljenja revizije na revizorskom izveštaju

151. Revizor treba da modifikuje mišljenje revizije na revizorskom izveštaju ukoliko se zaključi da, na osnovu prikupljenih dokaza revizije, finansijski izveštaji kao celina nisu bez materijalnih grešaka, ili nije u mogućnosti da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije da bi zaključio da su finansijski izveštaji kao celina bez materijalno pogrešnih prikazivanja. Revizori mogu dati tri vrste modifikovanih mišljenja revizije: kvalifikovano mišljenje, protivno mišljenje i odricanje od mišljenja.

Određivanje vrste modifikacije koje se čini revizorskom mišljenju

152. Odluka o tome koja vrsta modifikovanog mišljenja je prikladna, zavisi od:

- prirode pitanja koje je dovelo do modifikacije – što podrazumeva, da li su finansijski izveštaji sadrže materijalno pogrešna prikazivanja ili, u slučaju da je bilo nemoguće prikupiti dovoljno odgovarajućih dokaza revizije, mogu sadržati materijalno pogrešna prikazivanja; i
- sud revizora o rasprostranjenosti uticaja ili mogućih uticaja pitanja na finansijskim izveštajima.

153. Revizor treba da izrazi **kvalifikovano mišljenje ukoliko**: (1) nakon dobijanja dovoljno odgovarajućih i prikladnih dokaza revizije, revizor zaključuje da netačne tvrdnje, pojedinačno ili

zajednički, su materijalne, ali nisu rasprostranjene, na finansijskim izveštajima; ili (2) revizor nije bio u stanju da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije na osnovu kojih može da podrži jedno mišljenje revizije, ali zaključuje da uticaj na finansijskim izveštajima bilo kojih neotkrivenih netačnih tvrdnji mogu biti materijalne ali ne i rasprostranjene.

154. Revizor treba da izrazi **protivno mišljenje ukoliko**, nakon dobijanja dovoljno odgovarajućih dokaza revizije, revizor zaključuje da netačne tvrdnje, pojedinačno ili zajednički, su materijalne i rasprostranjene na finansijskim izveštajima.

155. Revizor treba da izrazi **odricanje od mišljenja ukoliko**, pošto nije bio u stanju da dobije dovoljno odgovarajućih dokaza revizije na osnovu kojih može da podrži mišljenje revizije, revizor zaključuje da uticaj na finansijskim izveštajima bilo kojih neotkrivenih netačnih tvrdnji mogu biti materijalne i rasprostranjene. Ukoliko nakon prihvatanja angažovanja, revizor postaje svestan da je menadžment nametnuo ograničenje na delokrug revizije za koju revizor smatra da će verovatno dovesti do potrebe izražavanja kvalifikovanog mišljenja ili odricanje od mišljenja o finansijskim izveštajima, revizor treba da zahteva od menadžmenta da ukloni to ograničenje.

156. Ukoliko revizor daje modifikovano mišljenje, revizor će takođe modifikovati naslov kako bi odgovarao vrsti izraženog mišljenja revizije. MSVIR 1705 pruža dodatna uputstva o specifičnom jezičnom izražavanju koje će se koristiti kada se izdaje mišljenje i kada se opisuje odgovornost revizora. Takođe sadrži ilustrovane primere izveštaja.

Paragrafi Isticanja Pitanja i paragrafi Ostalih Pitanja na revizorskom izveštaju

157. Ukoliko revizor smatra potrebnim da skrene pažnju na pitanje prikazano ili obelodanjeno na finansijskim izveštajima koja je od velikog značaja za njihovo razumevanje finansijskih izveštaja, ali postoje dovoljno prikladnih dokaza da to pitanje nije materijalno pogrešno prikazano na finansijskim izveštajima, revizor će u revizorskom izveštaju uključiti jedan paragraf o Isticanju Pitanja. Isticanje Pitanja se treba odražavati samo na informaciju prikazanu ili obelodanjenu na finansijskim izveštajima.

158. Paragraf o isticanju pitanja treba:

- da se uključi odmah nakon mišljenja revizije;
- da koristi naslov "Isticanje Pitanja" ili neki drugi prikladni naslov;
- da uključi jasnu referencu na pitanje koje se ističe i da naznači gde se mogu naći relevantna obelodanjivanja na finansijskim izveštajima koja u potpunosti opisuju to pitanje; i
- ukazati da revizorsko mišljenje nije modifikovano u odnosu na istaknuto pitanje.

159. Ukoliko revizor smatra neophodnim da komunicira određeno pitanje, osim onih koje su predstavljene ili obelodanjene u finansijskim izveštajima, koja po prosudi revizora je važna za korisniku cilju shvatanja revizije, a pod uslovom da to nije zabranjeno zakonom ili pravilima, treba

da se pripremi paragraf sa naslovom "Ostala Pitanja", ili nekim drugim pogodnim naslovom. Ovaj paragraf treba da se pojavi odmah iza mišljenja i nakon svakog pasusa kod Isticanja Pitanja.

Dodatak III: Komentari AVNU-a na nalaze izveštaja revizije

Nalazi/ pitanja	Slažem se da/ne	Komentari AVNU-a u slučaju neslaganja	Gledište NKR-a
Pitanje 3	Ne	Zamena statuta, odnosno transformisanje sa Javne Preduzeće "Međunarodni Aerodrom Prištine Adem Jashari - Vazdušna Kontrola" na Agencija za Vazdušno Navigacijske Usluge, bio je razlog ne pripreme akcionog plana za pokrenuta pitanja u izveštaju revizije za 2015 godinu.	Spoljni revizor koji je revidirao Finansijske izveštaje Javne Preduzeće "Međunarodni Aerodrom Prištine Adem Jashari - Vazdušna Kontrola" izdao modifikovano mišljenje za Finansijske Izveštaje u vezi sa vrednosti imovine, klasifikaciju troškova, isplative račune i kontingentne obaveze. Menadžment je trebalo da izradi akcioni plan za poboljšanje kontrola odnosno računa koji se povezuju sa revizorskim nalazima koji su doveli do modifikovanja revizorskog mišljenja. Nedostatak ovog plana je rezultirao sa ponavljanjem slabosti i u 2016 godini.
Pitanje 6	Ne	Iz razloga administrativnih i finansijskih procedura, nije bilo moguće da se Komitet Revizije formira u 2017 godini	Agencija za Vazdušno Navigacijske Usluge, je osnivana u januaru 2016, na osnovu Zakona Br. 04/L-250 o Agenciji za Vazdušno Navigacijske Usluge i funkcioniše kao budžetska organizacija. Administrativno Uputstvo Br. 11/2010 o Osnivanju i Funkcionisanju Komiteta Revizije u Subjektu Javnog Sektora, Član 2, određuje subjekte koje treba da implementiraju ovu Uputstvu. Deo ovih subjekata je i AVNU i naša revizija je utvrdila da ovo Uputstvo još nije implementirana.